

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

*П'ятдесят сьомі економіко-правові
дискусії*

26 травня 2021 р.

**Матеріали міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

**Львів
2021**

УДК 330+340 (063)
ББК 65+67я431

П'ятдесят сьомі економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів 26 травня 2021 р.). - Львів, 2021. 87 с.

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2522-963X

© ГО “Наукова спільнота” 2021
© Автори статей 2021

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

Kravchuk Roman Sergeevich
candidate of Economic Sciences,
IHE "King Daniel University"

PROPERTY RELATIONS AND ITS CHARACTERISTICS

Socio-economic basis for the functioning of the economic system is property relations. As a socio-economic category, property is determined by the degree of development of productive forces and is characterized by a system of objectively determined, historically changing relations between economic entities in the production, distribution, exchange and consumption of goods characterized by appropriation of means of production and its results. Property is one of the most fundamental and basic economic categories. Therefore, the relationship of the direct owners of the production conditions with the direct producers reveals the deepest secret, the hidden basis of the whole social order.

The concept of ownership arises where and when there are several simultaneous, independent, economically isolated producers, when there is a relationship between them about the appropriation of its products. Thus, property is not a thing, but a relationship between people about the production and appropriation of things-products of labor. Property in a legal interpretation is the establishment of property rights between people, which reveals a thing or a set of things (objects of property) that belong to a particular person or group (subjects of ownership), and determine the types of owners to whom the property belongs.

Subjects of property are individuals, natural persons, who in the process of appropriation-alienation of material goods and services can enter into relations with each other in this regard. These are, as a rule, legally independent, economically isolated participants in social production - individual workers, labor collectives and government agencies and departments (eg, army, state reserves), and so on. Property can be all the diversity of national wealth, including the land with its subsoil, water and air space, as well as works of intellectual labor, the whole set of goods [1].

The main features of property include socio-economic, industrial relations between people, not the attitude of man to the thing; the result of social

development, not the individual; relations on the appropriation of material goods: means of production, consumer goods and services, relations on the appropriation of production; under certain conditions, the means of production can be alienated from the direct producer, in reality, property always appears in a specific historical form; property relations act primarily as a property right.

Therefore, property relations take the form of property rights, which are realized in the action of three attributes: the right of possession, the right of disposal and the right of use [2].

The effectiveness of property depends on the implementation of property rights and its legal form. Ownership is an external, or legal, form that legislates and institutionalizes real economic processes and phenomena. The definition and delimitation of property rights fix the basic principles of the relationship of economic entities regarding the appropriation of property. The most complete specification of property rights bundles was determined by well-known Western economists R. Coase, A. Alcian, A. Honore, and others. as early as the early 1960's and includes 11 main items.

Literature:

1. Semenko V.M. Economic theory. Political Economy: textbook. way. / V.M. Semenko. - K.: CSL, 2020. - 364 p.
2. Melnik P.V. Economic theory: textbook. way. / P.V. Melnik, I.A. Maksimenko. - Chernivtsi: Prut, 2010. —352 p.

*Яцищук Артем Павлович
група ГРСС-2019, спеціальність
«Менеджмент готельно-
ресторанного бізнесу»,
Університет Короля Данила*

*Науковий керівник: Кравчук Роман
Сергійович, викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної
справи, Університет Короля Данила*

ВИКОРИСТАННЯ БЛАГОДІЙНОСТІ В БІЗНЕСІ

Представники великого бізнесу вже давно зрозуміли, що не можуть існувати поза суспільством. Вони все частіше долучаються до вирішення соціальних проблем. Компанії зрозуміли переваги соціальної проактивної

позиції. Благодійність стала для них не одноразовим проявом доброти, а окремим напрямком стратегії розвитку.

За даними дослідження, яке було проведене американською компанією Sirota Survey Intelligence, 55% споживачів у всьому світі готові платити більше за продукти та послуги соціально відповідальним компаніям. Крім того, за даними іншої дослідницької компанії Reputation Institute, 73% людей у всьому світі порекомендують такі товари та послуги своїм друзям та рідним. Доказом цього твердження, наприклад, можна вважати акцію "Помічник Санти" у кількох київських кав'ярнях та ресторанах. Зокрема, продаж благодійних десертів у кафе BlackBerry, кошти з яких йшли на допомогу підопічним фонду "Запорука", виріс на 15% [1].

Соціальна відповідальність бізнесу потроху приживається на нашій землі. І багато компаній використовують благодійність, розраховуючи отримати додаткову конкурентну перевагу. Тільки неправильно використовують. Стандартна ситуація - "ви нам що-небудь дайте, а ми потім будемо хороші і віддамо частину грошей".

Зауважте - в цьому випадку компанія не збирається жертвувати свої гроші. А планує бути хорошою за наш рахунок.

Роберт Чалдини експериментував із закликом до повторного використання рушників в готелях. На початку поширили повідомлення, що частина зекономлених грошей буде направлена організації по захисту навколишнього середовища. І нічого не сталося. Відсоток повторно використовуваних рушників залишився колишнім. З точки зору покупців готель нічого не пропонував. Навпаки, прямо вказував, що перший крок повинні зробити клієнти. Принцип взаємної благодійності потребує іншої послідовності дій. Коли в номерах розклали картки, які розповідають, що готель вже передав гроші організації по захисту навколишнього середовища і зробив це від імені своїх гостей - частота повторного використання рушників зросла на 45% [2].

Участь компаній у благодійних проектах покращує їхню репутацію, демонструє їх надійність, а довготривала підтримка благодійних програм стає показником стабільності та сталого фінансового благополуччя. Висвітлення в ЗМІ може посилити відчуття співробітників, що вони зробили хороший вибір.

Відвідувачі сайту компанії бачать, ту діяльність в якій вона приймає участь. Недарма рейтинги компаній з найкращою репутацією у корпоративно-соціальній відповідальності очолюють такі гіганти як Microsoft, Google, BMW.

Багато людей хочуть волонтерити або допомагати у зборі коштів. Інколи вони не можуть знайти час через власну зайнятість або ж просто бояться спробувати. Участь у благодійній діяльності всієї компанії дозволяє співробітникам робити речі, через які вони не відчуватимуть, що забирають час на своїй роботі для допомоги іншим.

Згідно з дослідженнями, 80% співробітників пишаються тим, що працюють у соціально відповідальній компанії, а 92% визначають програми благодійності як "важливі" або "дуже важливі" [1].

Причетність працівників до втілення таких проектів сприяє створенню спільних цінностей працівника та компанії.

Під час збору коштів чи інших активностей співробітники можуть працювати з підрозділами та в командних середовищах поза межами своїх безпосередніх робочих груп.

Можливість ділитися досягненнями може принести користь компанії на багатьох рівнях. Відвідувачі сайтів бачать, яку діяльність здійснює фірма. Висвітлення в ЗМІ може посилити відчуття співробітників, що вони зробили хороший вибір. Наприклад, у рамках соціального проекту "Разом за природу", який реалізовується разом із "Моршинською", у Карпатах висадили тисячі дерев. Про це написали ледь не у всіх ЗМІ країни [1].

Говорячи про користь, ми не можемо забувати і про ризики. Нецільове витрачання коштів – один із найпоширеніших страхів. Проте варто розуміти, що благодійність має бути системною і це відповідальна робота. Тут все, як у бізнесі: потрібно зафіксувати цілі та терміни реалізації, визначити необхідні ресурси і показники ефективності тощо. Дати гроші на благодійність і вважати, що справу зроблено, – помилка.

Компанія серйозно підходить до вибору бізнес-партнера, так само має бути і з вибором партнера у громадському секторі. Є ризик зіткнутися з потоком прохачів після того, як фірму визнають соціально активною. Аби цього уникнути, необхідно обрати один чи кілька чітко окреслених напрямків допомоги, а також благодійні організації, які мають досвід у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Як благодійність стає частиною корпоративної культури Оніпко Н. [Електронний ресурс] URL: https://probono.org.ua/zaporuka_aimm-group.
2. [Електронний ресурс] Арріллага-Андрессен Л. Благодійність 2.0. Змінюй світ ефективно.

Kravchuk Roman Sergeevich
candidate of Economic Sciences,
IHE "King Daniel University"

BASIC MODELS OF HOSPITALITY

In practice, there are four main models of hospitality, namely: European, Asian, American and Eastern European.

1. The European model is represented by the hospitality of "high flight" and high reputation. In addition, the European hotel market is the most common and developed. Distinctive features of European hospitality are the desire of European hotels to reduce the capacity of the room stock; the most expensive hotels are located in unique places and houses, in the historical centers of cities; traditionalism and demanding of expensive hotels for guests; automation of European hotels, which does not replace personal relationships with guests.

2. The Asian model of hospitality is most fully reflected in the love of Asians for luxury, ostentatious wealth, gigantism. If in Europe the hotel category is inversely proportional to its capacity, in Asia the opposite. Distinctive features of Asian luxury hotels are: the most successful location; larger area of rooms and public spaces; larger capacity; luxury and richness of interiors and exteriors of hotels; low cost and availability of services; the ability to use a variety of infrastructure and additional services.

3. The American model of hospitality has features of both the European model and the Asian one. Thus, in the centers of the largest American cities are common luxury hotels that meet the requirements of typical European hotels (style, small size, individual service). On the other hand, the main resorts and tourist centers of the country are built up with hotels, externally and internally reminiscent of Asian (larger capacity, luxury, well-developed infrastructure).

4. East - European model of hospitality stands out from the European because of the large share of post-Soviet enterprises of the hotel industry, as well as, as in the American model, the neighborhood of hotels, typical of both European and Asian models.

The main trends in the development of the hospitality industry that have developed include the following: deepening the specialization of hotel and restaurant offer; formation of international hotel and restaurant chains; development of a network of small enterprises; introduction of new computer technologies.

At the same time, OA Dzhandzhugazova identifies eight trends in the global hospitality industry, namely: the expansion of the hotel business to other products and services, the growing democratization of the hospitality industry, which greatly enhances the availability of hotel services to the mass consumer; strengthening the specialization of the hotel business, which allows a clearer focus on certain segments of consumers, taking into account various characteristics; development of new types of tourism (ecological, adventure, extreme, some thematic areas, allows to take into account the interests of almost any category of consumers and make the tourist product more sophisticated); globalization and concentration of hotel business, which is manifested in the creation of tourism corporations and hotel chains; hotel associations, unions, international governmental and non-governmental organizations are also created; deep personalization of service and full concentration on inquiries and needs of clients; wide introduction of new means of communication and information technologies that allows to carry out deep and system economic diagnostics; introduction of new technologies into the business strategy of the hospitality industry. In particular, the widespread use of the Internet to promote hotel products and services; and the proliferation of modern computer reservation and reservation systems.

Kravchuk Roman Serhiyovych
candidate of Economic Sciences,
IHE "King Daniel University"

CLASSIFICATION OF ADDITIONAL SERVICES IN INSTITUTIONS RESTAURANT

The main purpose of additional services is to better meet the demand of the population for various services and increase on this basis the turnover. Additional services that can be provided by catering companies are classified

according to various criteria. Depending on the functional purpose, they are divided into services for the production of culinary products, and sales and organization of consumption. Additional services related to the production of culinary products are to make products to order, cooking at home from raw materials of the customer, etc. Sales services do not have a specific material form and are carried out in the form of accepting a preliminary order for production or banquet service, sale of souvenirs, flowers, etc.

The main purpose of consumer services is to create maximum convenience in the process of consuming culinary products. These services include delivery of products to workplaces and homes, banquets, organization of festive events at home with table setting, service of meetings, seminars, evenings of rest outside the catering establishments.

The volume and types of additional services depend on the type of enterprise, its material and technical base, the number and qualification of workers, consumer demand. Restaurant businesses can provide both paid and free additional services.

Paid services include those types of services that provide additional material and labor costs. Free services do not require special costs. They are combined with the main functions of the company and do not distract workers from direct duties. The main type of services, which is widespread, is the service of weddings, banquets on the occasion of anniversaries, birthdays, ceremonial events and more. This type of service includes full service - the consumer orders culinary products and alcoholic beverages for a certain amount. It is provided with the necessary utensils, portioning services; preparation of culinary products from raw materials of the customer; halls are rented out, table linen, utensils, appliances, waiter services are provided.

Another group of services is related to home service: the services of a cook for cooking, culinary and confectionery products from the customer's raw materials; services of waiters on serving of a celebratory table and the organization of service of solemn actions; dishwasher services; consultations of specialists on preparation of banquet dishes and serving of a celebratory table; rental of table linen, utensils, appliances, inventory.

Such type of services as pre-order for the production of cakes, pies for the holidays, wedding loaves, semi-finished products, ready-made culinary products are in great demand.

It is important to organize exhibitions and sales of culinary and confectionery products for the holidays, in places of recreation, during various events. Such exhibitions are organized, as a rule, not in the halls of restaurant enterprises, but on the streets, platforms, in special pavilions. It is necessary to pay attention to the wide range of culinary products and flour confectionery in order to meet the demand of any consumer; original attractive decoration of sold products; small weight and the corresponding unit price; creating conditions for convenient consumption of products - the presence of disposable tableware, napkins, packaging materials; ensuring proper sanitary and hygienic conditions for storage and sale of products; availability of appropriate equipment.

Literature:

1. Nechayuk L.I. Hotel and restaurant business: management: CUL, 2017, 372 p.

*Кононова Ірина Володимирівна
доктор економічних наук, доцент,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Цифрова економіка обумовлює цифрове перетворення всіх сфер життєдіяльності, надаючи їм значний економічний і соціальний ефекти, що, своєю чергою, відкриває нові можливості для розвитку підприємництва. Характерними рисами підприємницької діяльності в умовах цифрової економіки є: - діяльність на цифрових платформах (маркетплейсах), що забезпечує безпосередні комунікації між виробниками та споживачами; - скорочення трансакційних витрат за одночасного підвищення продуктивності праці; - глобальна присутність завдяки виходу на електронні ринки та глобальна гіперконкуренція; - підвищення споживчої цінності товарів і послуг внаслідок їх персоналізації; - омніканальність комунікацій зі споживачами та

покупцями; - скорочення життєвого циклу інновацій і продуктів; - зростання ризиків і рівня невизначеності при прийнятті стратегічних рішень внаслідок динамічних змін технологій та кон'юнктури ринків. Нові характеристики економічного простору вимагають перейти від культу ефективності й раціональності до перенесення акцентів на відкритість, демократизацію, соціологізацію, креативність організаційних процесів, нерівноважність та нелінійність управлінських ієрархічних ланцюгів, непередбачуваність і різноманітність траєкторій розвитку підприємств [1].

Ризики стають фундаментом принципово нової економіки (knowledge-based economy), основою конкурентоспроможності країн, де створюються нові проривні технології надвисокого рівня (high-tech) [3].

Проблеми управління ризиками є, актуальним питанням у світовій практиці, про що свідчить велика кількість стандартів у цій сфері, механізмів та алгоритмів управління ризиками підприємницької діяльності.

Наукова проблематика ризик-менеджменту відображена в наукових розробках багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців: І. Балабанова, В. Вітлінського, С.Ілляшенко, Г.Клейнера, А. Мура, О. Устенка, Є. Уткіна, В. Черкасова, Г. Чернової, К. Хлардена О. Ястремського та інших [3, 5]. Серед дослідників-теоретиків, які зробили реальний внесок у розвиток теорії ризику, можна виділити таких відомих вчених, як Дж. Кейнс, А. Маршалл, О. Моргенштейн, Ф. Найт, Дж. Нейман тощо.

Розроблені теоретико-методологічні та методичні підходи ризик-менеджменту є підґрунтям для подальшого наукового дослідження у цьому напрямі. А. Маршаллом одним з перших були розглянуті проблеми виникнення економічних ризиків, його праці стали підґрунтям неокласичної теорії ризику. Дж. М. Кейнс одним з перших приступив до класифікації ризиків та ввів в економічну науку поняття «схильність до ризику», характеризуючи інвестиційні і підприємницькі ризики,. У роботі Ф. Найта «Ризик, невизначеність і прибуток» вперше була висловлена думка про ризик як кількісну міру невизначеності. Праці О. Моргенштейн і Дж. Неймана також були присвячені математичному трактуванню ризику у напрямку встановлення взаємозв'язку понять «невизначеність» і «ризик».

У значній частині досліджень описаний типовий загальновідомий механізм управління ризиками, що включає побудову в рамках загальної системи управління підприємницькою діяльністю підсистеми управління ризиками та реалізацію типових процедур і алгоритмів управління ризиками: ідентифікацію, якісну і кількісну оцінку, вибір методів і способів нівелювання ризиків.

Широке поширення такого механізму управління ризиками підприємницької діяльності цілком зрозуміло з огляду на те, що він був сформований під впливом системного підходу в управлінні.

Сучасна парадигма управління ризиками підприємницької діяльності концентрує увагу на перебігу бізнес-процесів та їх ризикованості. Але аспекти цифровізації економіки, яка підвищує ризикованість підприємницької діяльності поки не має конкретних методологічних напрацювань та майже не представлена в періодичній науковій літературі та теоретичних матеріалах з управління ризиками.

Тенденції щодо поширення процесів цифровізації майже на всі сфери економічної діяльності вимагають удосконалення існуючого понятійного апарату теорії ризиків. На базі нових можливостей цифрових платформ змінюється уявлення й розуміння сутності економічної безпеки підприємницької діяльності, породжуючи нові загрози та виклики для учасників економічних процесів.

Аналіз сучасних робіт, присвячених проблемам ризику [5], дозволяє стверджувати, що ризик - це складне явище, а ризикованість є невід'ємною складовою ведення підприємницької діяльності. Вважається, що чим більша невизначеність при прийнятті господарського рішення, тим більший ступінь ризику. Але процеси цифровізації з одного боку сприяють зменшенню невизначеності, при цьому з іншого боку підвищують ризикованість відцифрованих бізнес – процесів. Саме в цьому і полягає основне протиріччя з існуючими постулатами теорії ризику, згідно з якими чим вище невизначеність тим вище ризик.

Цифровізація передбачає не лише встановлення сучасного обладнання або програмного забезпечення, але і фундаментальні зміни в підходах до управління ризиками. Цифрові технології, як і будь-яке інше масштабне явище, пов'язані з появою різного роду нових ризиків і загроз, які базуються на їх технологічній особливості. Згідно дослідження [2], здійсненого під керівництвом О. Пищуліної до головних ризиків,

пов'язаних з цифровізацією відносять: - кібератаки, цифрові розриви (digital divide) та зростання конкуренції, невідповідність кваліфікації працівників вимогам цифровізації тощо.

Розширення цифрового сервісу, індивідуалізація багатьох видів послуг підвищили до критичного рівня загрозу шахрайства з боку широкого кола користувачів або провайдерів, а ризики витоку інформації вимагають постійної уваги керівників підприємств до підвищення рівня захисту своїх даних від кібератак. Із точки зору безпеки будь-який вид електронної комунікації виключно вразливий — за допомогою технічних засобів з комп'ютерів можна зняти будь-яку інформацію, отже ризик її втрати зростає [7].

За таких умов виникає необхідність забезпечення безпеки основних інструментів цифрової економіки — захист електронних підпису, платежів, токенів, sim-карт, online-сервісів, захист інформації в електронних хмарах, базах даних, розвиток криптографії і технологій аутентифікації особи, захист системи електронного документообігу, каналів передачі інформації, захист серверів.

З існуючих підходів до управління ризиками, в умовах цифровізації найбільш доцільним є комбінований активно-адаптивний підхід.

При реалізації активного підходу до управління ризиками керівництво прагне випереджати ризикові події, безперервно здійснювати моніторинг і контроль над ризиками. Адаптивне управління, або адаптивний підхід будується на адаптації виробничо-господарської діяльності до поточної ситуації. В умовах цифрової економіки, якщо підприємство вчасно не використовує можливостей сучасних технологій, не адаптується до особливостей ведення бізнесу, воно не зможе конкурувати з тими, хто вже це робить. Щоб бути успішним, потрібно бути швидким і гнучким: змінюватися не тоді, коли є можливість, а коли є потреба. Цифрова трансформація бізнес-процесів спрямована на те, щоб оперативно ухвалювати рішення, адаптувати роботу до вимог поточного моменту та задовольняти потреби клієнтів. Отже, комбінування цих двох підходів в один дозволяє посилити переваги кожного з підходів, усунувши їх недоліки.

Втіленням комбінованого активно-адаптивного підходу до управління ризиками є застосування концепції спільного створення цінностей В. Ремесвеймі і Ф. Гілларта. Вона включає в себе такі

обов'язкові компоненти: діалог, доступ до інформації, розуміння небезпек, прозорість. Головна ідея - благополуччя власників досягається тільки шляхом створення цінності збереження інформації для інших зацікавлених сторін (постачальників, клієнтів, персоналу). До уваги береться безліч взаємопов'язаних загроз.

Активно-адаптивний підхід до управління ризиками в умовах цифровізації дозволяє: зрозуміти, які пріоритети у власників бізнесу, звести до мінімуму небезпеки за рахунок застосування цифрових знань і навичок усіх зацікавлених сторін.

Цей підхід передбачає формування атмосфери довіри, залучення всіх зацікавлених сторін до управління підприємницькою діяльністю та її ризиками зокрема. Отже, цифровізація підприємницької діяльності сприяє цьому завдяки прогресивним технологіям, наприклад, Big Data (великі дані) або Artificial Intelligence (AI, штучний інтелект). Вони спрямовані на обробку потоків інформації, на підставі якої можна ухвалювати рішення, адаптувати пропозиції під конкретних клієнтів і прогнозувати їхню поведінку. Але збільшуються можливості здійснення незаконної підприємницької діяльності за допомогою використання мережі internet. Сьогодні, коли цифрові технології дедалі більше проникають в усі сфери економічної діяльності, а інформація у цифровому вигляді більш повно відображає всі відомості про підприємство, і сприймається усіма зацікавленими сторонами, потрібно постійно і зважено оцінювати як величезні можливості, які надає цифровізація для розвитку бізнесу, адекватно приймати виклики сучасної економіки так і загрози, які вона несе перш за все економічній безпеці підприємницької діяльності, тобто застосовувати нові підходи до управління ризиками.

Перелік використаних джерел:

1. Гудзь О.Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 2 (24). С. 4 – 11.
2. Краус К.М., Краус Н. М., Голобородько О.П. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. №1. 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf (дата звернення 04.05.2021).

3. Говорунов О. Г. Непередбачуваність в системі понять «невизначеність – ризик». *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2016. № 1 (12). С. 5–12.
4. Коломієць Г. М., Глушач Ю. С. Цифрова економіка: контроверсійність змісту і впливу на господарський розвиток. *Бізнес Інформ*. №7. 2017. С. 137-143. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrova-ekonomika-kontroversiynist-zmistu-i-vplivu-nagospodarskiy-rozvitok> (дата звернення 05.05.2021).
5. Вдовин М. Л. Моделі та методи оцінювання економічних ризиків у різних функціональних сферах бізнесу. Львів : Вид-во ННБК “АТБ” . 2015. 248 с.
6. Олейникова Ю.А. Вызовы и модели развития бизнеса в условиях прогрессии цифровой экономики. *Вопросы инновационной экономики*. Том 9 (№ 4). 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/338235093_Vyzovy_i_modeli_razvitia_biznesa_v_usloviah_progressii_cifrovoj_ekonomiki (дата звернення 15.04.2021)
7. Маркович І.Б., Струтинська І.В. Передумови та особливості зміни вимог до характеру ведення бізнесу в епоху цифровізації глобальної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 41. С. 105–109.

***Котерлин Роксолана Іванівна
студентка групи Тс-2019,
Університету Короля Данила***

***Науковий керівник: Кравчук Роман
Сергійович, кандидат економічних
наук, доцент кафедри туризму і
готельно-ресторанної справи,
Університету Короля Данила***

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ І КОНТРОЛЮ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Мотивація персоналу — це створення сприятливих умов і стимулів, які спонукають співробітників працювати з більшою самовіддачею, з націленістю на якість і результат. Основною метою процесу мотивації є

отримання максимальної віддачі від використання наявних трудових ресурсів, що дозволяє збільшити загальну ефективність і прибутковість діяльності підприємства. Постійні зміни в економічній і політичній сферах нашої держави, в той же час створюють великий потенціал і серйозні загрози для кожної особистості і вносять значний рівень невизначеності в життя практично кожної людини. Тому, тільки лиш дієвий мотиваційний механізм, що відповідає сучасним умовам і є гнучким до швидких економічних змін, забезпечить ефективне використання трудових ресурсів. Розробка і впровадження ефективних мотиваційних моделей сприяє підвищенню конкурентоспроможності, продуктивності і ціни. в кінцевому результаті, прибутковості підприємства За тисячу років до того, як слово "мотивація" увійшло в лексикон керівників, було добре відомо, як можна впливати на людей для успішного виконання завдань організації. Найпершим із застосовуваних засобів був метод "батога і пряника". В міру покращання життя керівники почали розуміти, що простий "пряник" не завжди примушує людину працювати старанно. Цей факт змусив спеціалістів в галузі управління шукати нових вирішень проблеми мотивації в психологічному аспекті. Більшість психологів погоджується, що загальнолюдські потреби можна класифікувати як первинні і вторинні. Первинні потреби є по своїй природі фізіологічними і, як правило, природженими. Прикладом можуть служити потреби в їжі, воді, диханні та сні. Вторинні потреби по природі своїй психологічні. Можна навести приклади потреб в успіху, повазі, прихильності, владі, приналежності до відповідного оточення людей. Первинні потреби закладені генетично, а вторинні усвідомлюються з досвідом. Важливими проблемами матеріальної мотивації на сучасному етапі розвитку української економіки є низька заробітна плата, зміни стандартів і норм, відповідно до вимог європейського законодавства, а також необхідність розробки нових методів економічного стимулювання працівників на ринку праці.

Процес контролю складається із запровадження стандартів, виміру фактично досягнутих результатів значно відрізняються від запроваджених стандартів. Контроль — це процес забезпечення досягнення підприємницькою організацією своїх цілей. Керівники починають впроваджувати функцію контролю з того моменту, коли вони сформулювали цілі і завдання та створили підприємницьку організацію.

Без контролю утворюється хаос і об'єднати діяльність будь-яких груп стає неможливим. Контроль є невід'ємним елементом самої суті всякої організації. Одна із найважливіших особливостей контролю, яку слід враховувати керівникам в першу чергу, полягає в тому, що контроль повинен бути всеохоплюючим. Кожний керівник, незалежно від свого рангу, повинен здійснювати контроль як невід'ємну частину своїх посадових обов'язків. Поведінка людей, природно, не єдиний чинник, що визначає ефективність контролю. Для того щоб контроль міг виконати свій прямий обов'язок, тобто забезпечити досягнення цілей організації, він повинний володіти декількома важливими властивостями. Контроль є ефективним, якщо він має стратегічний характер, націлений на досягнення конкретних результатів, є вчасним, простий і економічним. Коли організації здійснюють свій бізнес на закордонних ринках, функція контролю набуває додаткового ступеня складності. Контроль на міжнародному масштабі є особливо важкою справою через велике число різноманітних областей діяльності і комунікаційних бар'єрів. Результативність контролю можна поліпшити, якщо час від часу проводити зустрічі відповідальних керівників у штаб-квартирі організації і за кордоном. Особливо важливо не покладати на іноземних керівників відповідальність за рішення тих проблем, що від них не залежать.

Основними компонентами процесу створення команди є:

1. формування та розвиток командних навичок (team skills) - орієнтація спільної мети на особисті цілі, прийняття відповідальності за результати роботи колективу тощо;
2. формування командного духу (team spirit) - сукупність психологічних відносин співробітників з колегами і організацією.
3. формування команди (team-building)- механічні впливи на відбір, оптимізації структури команди і функціонального розподілу ролей: створення робочого середовища, встановлення горизонтальних зв'язків у складі команди.

Отже, ефективно розроблена система мотивації і контролю персоналу, що складається з матеріальних і нематеріальних складових, дозволить підвищити ефективність підприємства та його конкурентоспроможність.

Література:

1. Азарова А.О. Дослідження множини чинників нематеріальної мотивації на підприємстві / А.О. Азарова, О.А. Ковальчук // Економічний простір. - 2010.
2. Тужилкіна О.В. Підвищення вагомості нематеріальних чинників мотивації праці у формуванні людського капіталу сучасного підприємства в Україні / О.В. Тужилкіна - 2010.
3. Бала В.В. Процес мотивації персоналу підприємства та його складові / В.В. Бала, А.Г. Мацак // Технологический аудит и резервы производства. – 2016.
4. Мотивація праці персоналу сучасних організацій (організаційно-управлінський аспект): П.З. Капустянський. – 2017.

Маркетинг

*Кошовська Аліна Віталіївна
студентка 3 курсу, спеціальність
«Міжнародні економічні відносини»
(ОП «Міжнародний бізнес»),
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Струк Наталія
Петрівна, кандидат економічних
наук, доцент, Івано-Франківський
національний технічний університет
нафти і газу*

ІНСТРУМЕНТИ DIGITAL-КОМУНІКАЦІЙ

Сучасний світ сьогодні переживає комунікаційну революцію, в основу якої покладено поширення digital-комунікацій. Digital-комунікації – це весь спектр різноманітних комунікацій компанії зі споживачами, що здійснюються на основі веб-технологій і мають інтерактивний характер.

Досліджуючи особливості і специфіку окресленої сфери, ми прийшли до висновку, що digital-маркетингу та digital-комунікаціям притаманні ті ж самі теоретичні основи, що й «традиційному» маркетингу. Для прикладу, перш ніж приступати до розробки digital-комунікаційної стратегії, необхідно відповісти на 4 головних питання, які вирішує маркетинг: «Навіщо?», «Кому?», «Що?», «Як?» [1]. Основною відмінністю традиційних комунікацій і digital-комунікацій, на нашу думку, є канали передачі інформації та інструментальна характеристика (зміст і вплив повідомлень на споживачів). У digital-середовищі вони є інтерактивною рекламою і наділені функцією таргетування. Тобто так звані «нові медіа» – комплекс цифрових носіїв рекламних повідомлень – є персоніфікованими і часто передбачають зворотній зв'язок від цільової аудиторії, в той час як класичні медіа, такі як ЗМІ, інформують невизначене коло осіб та мають масовий характер. Крім того, цифрові медіа наділені мультимедійною можливістю передачі контенту. Вони

включають текст, інформацію, цифри, графіки, фото, відео, зображення, візуальні та вербальні, тактильні та інші елементи комунікацій.

Канали digital-маркетингу – матеріально-технічний простір, призначений для організації зв'язку між сторонами, передачі та обміну інформацією. До інструментів digital-маркетингу відносяться заходи, які дозволяють поінформувати велику кількість людей або привернути увагу цільової аудиторії до продукції чи послуг компанії. Вони використовуються на різних каналах [2].

В умовах діджиталізації сьогодні використовуються найрізноманітніші канали digital-маркетингу: комп'ютери і планшети, смартфони, «розумні» гаджети, веб-сайти і блоги, соціальні мережі, відеохостинги, POS-термінали, відеокамери, локальні мережі, цифрове телебачення, інтерактивні екрани, ігрові консолі/приставки, термінали самообслуговування, QR коди у рекламних плакатах і журналах, месенджери та чат-боти та інші. До інструментів digital-маркетингу відносять: new media, media +, email-marketing, контекстна реклама, банерна реклама, таргетована рекламу, ретаргетинг, нативна реклама, вірусна реклама і партизанська реклама в інтернеті, SMM, influence marketing, content marketing, digital PR, SEO (органічне просування сайтів), мобільний маркетинг, digital Art, СМС-розсилка, афілійований маркетинг (лідогенерації), реклама в соціальних мережах, блогінг, QR-коди, дисплейна реклама [2].

Сьогодні з'являється все більше праць вчених та фахівців-практиків, що вивчають канали та інструменти digital-маркетингу, але ще мало уваги приділяється найбільш непередбачуваному, однак надзвичайно ефективному, інструменту digital PR – word-of-mouth (WoM). Тому ми детальніше розглянемо цей інструмент digital-комунікацій у контексті digital PR та SMM.

Word-of-mouth, або сарафанний маркетинг - це поширення інформації від людини до людини, що включає в себе реальне і віртуальне спілкування. Використання даного методу в маркетингу не є дорогим, проте вимагає багато часу на розробку ефективної стратегії. Якщо говорити про digital-сферу, то позитивний відгук на новий сервіс, усна рекомендація нового ресторану в колі друзів, пост з відміткою бренду в своєму профілі – все це відноситься до word-of-mouth. Про word-of-mouth накопичено багато різної маркетингової статистики, наприклад: 85% малих підприємств знаходять своїх клієнтів завдяки WoM; клієнти,

залучені за допомогою WoM, витрачають на 200% більше, ніж середній покупець; охоплення від WoM приносять в 5 разів більше продажів, ніж платні публікації у ЗМІ. Така позитивна статистика, на нашу думку, пов'язана перш за все з тим, що в умовах конкуренції, коли процес ухвалення рішення покупцями про придбання товару є складним, то думка оточення, або навіть проста, але достовірна рекомендація від добре знайомої людини часто відіграє вирішальну роль у виборі товару. Встановлено найбільш значущі канали з точки зору маркетингу: peer-to-peer – одна з найбільш поширених форм word-of-mouth; UGC або користувацький контент; соціальні платформи. Крім того, компанії можуть звертатися до лідерів думок та тематичних спільнот задля розвитку word-of-mouth (інфлюенсерів).

Нами зроблено висновок, що ефективно на практиці використовувати кілька інструментів digital-комунікацій одночасно. Для прикладу, для розвитку сарафанного радіо, дуже важливим є паралельна робота над SMM. Соціальні мережі і пов'язаний з ними комплекс заходів SMM переконливо демонструють тісний взаємозв'язок і взаємодію каналів і інструментів маркетингових комунікацій, які функціонують в єдиному digital-середовищі.

Отже, в результаті проведеного дослідження, нами зроблено такі висновки. Digital-комунікації є новітнім атрибутом взаємодії людей в умовах інформатизації суспільства та важливим чинником функціонування всіх його підсистем. Digital-комунікації прискорюють процес створення повідомлення, витісняють колишні способи поширення повідомлень, використовують традиційні методи створення повідомлення, але на більш високому рівні, охоплюють значно більше читачів, ніж традиційні ЗМІ (їх принцип комунікацій - «багатьох з багатьма»). Отже, ефективність digital-комунікацій є набагато вищою в сучасних умовах.

Література:

1. 4 ключевых вопроса маркетинга. URL: <https://zen.yandex.ru/media/id/5cde9eccd4651700b3b3471b/4-kliuchevyh-voprosa-marketinga-5e96d1072df22c6338f5b589>
2. Шевченко Д.А. Цифровой маркетинг: обзор каналов и инструментов. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovoy-marketing-obzor-kanalov-i-instrumentov/viewer>

*Соболев Володимир Михайлович
доктор економічних наук,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна*

*Соболева Марія Володимирівна
кандидат економічних наук,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Поглиблення міжнародного співробітництва українських підприємств є сталою тенденцією останніх років, попри суттєві обмеження, породжені пандемією коронавірусу. У зв'язку з цим зростає значення ефективної облікової політики вітчизняних міжнародних компаній. Частково цей аспект знайшов відображення у відповідних джерелах, але, на нашу думку, недостатньо [1].

В рамках цієї політики посилюється значення належної організації руху фінансових потоків. Світова фінансизація економіки вносить сюди значні корективи. На відміну від більш ранніх періодів, коли у цілому фізичне відтворення основного капіталу було узгоджено з його фінансовим забезпеченням, глобалізація світових фінансових ринків уможливила розділення цих процесів і автономний рух фінансових потоків на шкоду нормальному відтворенню основного капіталу у матеріально-речовій формі. Ця диспропорція достатньо сильно сформувалась в українській економіці.

Тому для прийняття ефективних управлінських рішень необхідно повніше враховувати саме ці аспекти облікової політики, причому з урахуванням національних відмінностей в практиці бухгалтерського обліку. Ці відмінності можуть створити спотворену ефективність фірм, зареєстрованих у різних країнах. Наприклад, завдяки достатньо тісній

узгодженості фінансової та податкової звітності німецьких та французьких фірм їхній прибуток виявляється заниженим. Японські фірми завдяки прискореній амортизації мають можливість створювати значні резерви коштів для майбутніх пенсійних зобов'язань.

Так само набуває великого значення врахування відмінностей у національній практиці бухгалтерського обліку фінансової оренди, витрат на дослідження та розробки, обліку гудвілу тощо. Зокрема, голандські фірми мають великий діапазон застосування різних термінів амортизації гудвілу.

Але найбільші можливості, на нашу думку, надає використання національних відмінностей в практиці обліку фінансових інвестицій. Практика розкриття інформації корпораціями вважається найбільш успішною у США. Але саме те, що тут вимоги щодо розкриття є найбільш жорсткими, може стимулювати міжнародні компанії виходити за зовнішнім фінансуванням на фінансові ринки інших країн, де відповідні вимоги є менш суворими. Зокрема, німецька система бухгалтерського обліку дозволяє фірмам об'єднувати різні категорії витрат і створювати різноманітні резерви, що є набагато менш інформативним, а отже, і корисним, для потенційного іноземного кредитора. Це має своєю потенційною загрозою втрати від фінансових інвестицій, зокрема, в акції відповідних компаній.

Одним із запобіжників щодо подібних ризиків може бути перехід на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, які є більш адекватними з позицій інтересів іноземних інвесторів та дозволяють вітчизняному менеджменту більш ефективно комунікувати з ними при вирішенні питань залучення коштів для розвитку міжнародної компанії.

Нарешті, досвід останніх років показав, що у світі посилюється боротьба з відмиванням фінансових коштів, отриманих злочинним шляхом. Тому при розробці стратегії залучення зовнішнього фінансування треба доволі прискіпливо підходити до відбору контрагентів та враховувати цей аспект попереднього аналізу доцільності укладання відповідних договорів, з урахуванням відомого негативного досвіду саме українського бізнесу.

Література:

1. Griffin Ricky W., Pustay Michael W. International Business. A Managerial Perspective. Eighth edition. London: Pearson Education Limited, 2015. P. 92-98.

*Тополенко Надія Михайлівна
кандидат наук із державного
управління, доцент, Університет
митної справи та фінансів*

*Пермінова Дарія Дмитрівна
студент, Університет митної
справи та фінансів*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

Готельний бізнес є невід’ємною частиною туризму та подорожей людства, оскільки розміщення під час мандрування займає центральну позицію у комплексі туристичних послуг. Необхідно відзначити, що протягом 2020 року стан готельного бізнесу в Україні та в світі загалом значно погіршився через пандемію COVID-19, але в основному діяльність готелів продовжується, тому питання організації та ведення обліку в даній сфері не втратили своєї актуальності.

Готельною послугою називають дії або операції підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов’язана з розміщенням та тимчасовим проживанням [9].

Готельна послуга складається з основних та додаткових послуг, що надаються споживачу відповідно до категорії готелю.

До основних відносять послуги, ціна за які включена до ціни номера (місця) і надаються згідно із договором (наприклад, харчування, проживання);

До додаткових відносять послуги, що не належать до основних та замовляються додатково і, відповідно, сплачуються споживачем додатково.

Готелі та інші об'єкти, призначені для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) поділяються на колективні та індивідуальні.

До колективних належать засоби розміщення загальною кількістю місць 30 або більше, в яких надають місце для ночівлі в кімнаті чи іншому приміщенні і за які справляється плата за встановленими цінами.

До індивідуальних відносять житло, в якому за плату або безоплатно надається обмежена кількість місць менш, як 30. У таких засобах одиниці розміщення (кімнати, житло) повинні бути відокремлені одна від одної [7].

Водночас, готелям можуть бути встановлені такі категорії: “п’ять зірок”, “чотири зірки”, “три зірки”, “дві зірки” та “одна зірка” [8].

Іншим аналогічним об'єктам для тимчасового розміщення (проживання), до яких відносять мотелі, пансіонати, будинки відпочинку, туристичні бази, кемпінги, категорія встановлюється за рівнем обслуговування в них (перший, другий, третій, четвертий та, відповідно, п’ятий рівні).

Безпосередньо надання послуг з проживання постояльців ліцензуванню не підлягає. Однак готелі можуть проводити деякі види діяльності, на які потрібно придбавати ліцензію. Зокрема, це відноситься до операцій продажу алкоголю і тютюнових виробів, на які необхідно отримати ліцензію на роздрібну торгівлю [1].

Готелі під час розрахункових операцій в готівковій та (або) безготівковій формі під час надання послуг зобов’язані використовувати реєстратори розрахункових операцій (далі – РРО), які мають бути включені до Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій, лише за додержанням певного порядку їх застосування [2].

Використання РРО, поєднаних із платіжними терміналами, дозволяє готелям розраховувати клієнтів за допомогою платіжних карток, оскільки операції знаття коштів з карток має бути зареєстровано через РРО.

Крім касового чека готелі зобов’язані видати на підтвердження наданих послуг Рахунок за формою №4-г. Форма застосовується при оформленні розрахунків із громадянами за основні та додаткові послуги, отримані у готелі.

Рахунок використовується при будь-якій формі обробки документа (електронній, ручній) та при будь-якому виді розрахунку (готівковому, безготівковому). Рахунок оформлюється на підставі пред’явленого

паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, тому обов'язково в ньому зазначаються прізвище, ім'я, по-батькові фізичної особи. Рахунок виписується у двох примірниках. Перший примірник видається проживаючому, другий здається до бухгалтерії. Графа рахунку "Послуга" містить перелік основних і додаткових послуг готелю, наданих проживаючому за звітний період, та податків на вартість цих послуг.

Сума до сплати розраховується щодобово згідно із переліком фактично отриманих послуг разом із сумами ПДВ і готельного збору, та підсумок "всього до сплати". У рахунку сума до сплати з ПДВ вписується в гривнях.

Господарські операції обліковуються на рахунках бухгалтерського обліку згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999р. № 291 [3].

Завданням готелів є надання послуг, тому їхній облік – аналогічний обліку операцій з надання звичайних послуг. Отже, витрати необхідно формувати згідно норм П(С)БО 16 "Витрати" [5], а доходи – відповідно до вимог П(С)БО 15 "Доходи" [6].

Собівартість послуг, що надаються готелем, обліковуються на рахунку 23 "Виробництво", за потреби – відкриваються аналітичні рахунки за кожним видом послуг. Наприклад, аналітичний рахунок 231 – собівартість послуг зберігання речей у камері схову, 232 – собівартість послуг прання речей, 233 – собівартість послуг прасування тощо.

Наприкінці звітного періоду витрати на собівартість, накопичені на рахунку 23 списуються на субрахунок 903 "Собівартість реалізованих робіт і послуг". Інші витрати відображаються на рахунках 91 "Загальновиробничі витрати", 92 "Адміністративні витрати", 93 "Витрати на збут", 94 "Інші витрати операційної діяльності" (табл.1).

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції [6].

Отже, в розрізі готельного бізнесу завершена операція – це звільнення номера клієнтом. Тому є підстави для відображення доходу від надання усіх послуг. Оскільки є готелі, що вважають ступенем завершеності добу, а отже ведуть "добовий" облік, то підприємство має

зазначити порядок оцінки ступеня завершеності у Наказі про облікову політику.

Таблиця 1

Особливості відображення витрат в обліку готельного бізнесу

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Передано в експлуатацію миючі засоби	23	20
2. Передано в експлуатацію формений одяг покоївок (обліковується як МШП)	23	22
3. Нараховано заробітну плату та ЄСВ персоналу готелю	23	661, 651
4. Відображено собівартість наданих готельних послуг	903	23, 91
5. Відображено інші операційні витрати	91, 92, 93, 94	20, 22, 13, 66, 65, 64, 63, 68

Доходи, отримані від надання послуг клієнтам, обліковують на субрахунку 703 “Дохід від реалізації робіт і послуг”, до якого за необхідності розділити послуги за видами відкривають субрахунки другого порядку (табл.2).

Таблиця 2

Особливості відображення доходів в обліку готельного бізнесу

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1. Отримано від клієнта плату готівкою за основні готельні послуги (в момент поселення)	301	681
2. Нараховано податкове зобов’язання з ПДВ	643	641
3. Відображено дохід від надання основних готельних послуг	361	703/1
4. Списано суму раніше відображеного податкового зобов’язання з ПДВ	703/1	643
5. Взаємозалік заборгованостей	681	361

До податків, які нараховуються за готельні послуги, відносять податок на прибуток, податок на додану вартість (далі – ПДВ) та, в залежності від географічного розташування готелю, туристичний збір.

Податок на прибуток виникає за правилом першої події, тобто після сплати послуг клієнтом або по завершенню надання послуг.

Готельні послуги є об'єктом оподаткування та нарахування ПДВ, тому сума податку у розмірі 20% від бази оподаткування включається у ціну готельних послуг (основних та додаткових).

Туристичний збір сплачують ті підприємства готельного бізнесу, які розташовані на території курортних міст. Платником збору є особа, яка прибуває на територію адміністративно-територіальної одиниці та розміщується там тимчасово [4].

Ставка збору встановлюється рішенням ради відповідної адміністративно-територіальної одиниці у розмірі до 0,5 відсотка – для внутрішнього туризму та до 5 відсотків – для в'їзного туризму від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення.

Туристичний збір справляється адміністрацією, суми акумулюються на поточному рахунку готелю та перераховуються до місцевого бюджету.

Таким чином, бухгалтерський облік в готельному бізнесі ведеться згідно чинного законодавства України. Формування собівартості наданих послуг, накопичення цих сум на субрахунках до рахунку 23, подальше списання усіх витрат на рахунки 9 класу та накопичення доходів від надання послуг на субрахунку 703 здійснюється відповідно до загальних правил обліку послуг. Особливості є у первинних документах, які мають бути складені адміністрацією готелів. Окрім касового чеку, що підтверджує оплату, необхідно заповнити рахунок за формою № 4-г. Особливістю податкового обліку у готелях є туристичний збір, який сплачується відвідувачами. Збір є обов'язковим, але ставка та правила сплати встановлюються представниками відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Література:

1. Закон України “Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових

виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального” від 19.12.95 р. № 482 – 95 ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 46, ст. 345.

2. Закон України “Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг” від 06.07.95 р. № 266/95 –ВР/ Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 28, ст.205.

3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. – zakon.rada.gov.ua

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755 – VI / zakon.rada.gov.ua

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Доходи” від 29.11.1999 р. № 290 / zakon.rada.gov.ua

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” від 31.12.1999 р. № 318 / zakon.rada.gov.ua

7. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)від 15 березня 2006 р. № 297.

8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку встановлення категорій готелям та іншим об’єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)” від 29 липня 2009 р. № 803/ zakon.rada.gov.ua

9. Постанова Кабінету Міністрів України “Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг” від 16.03.2004 №19 / zakon.rada.gov.ua

*Kravchuk Roman Serhiyovych
candidate of Economic Sciences,
IHE "King Daniel University"*

METHODS OF CURRENCY REGULATION AND ITS CHARACTERISTICS

The National Bank in its exchange rate policy uses generally accepted methods of currency regulation, namely:

- 1 currency interventions;
- 2 discount (accounting) policy;
- 3 devaluation and revaluation of currencies;
- 4 currency restrictions.

Foreign exchange intervention is a direct intervention of the country's central bank in the functioning of the foreign exchange market through the purchase and sale of foreign currency in order to influence the exchange rate of the national currency.

Influencing the change in the foreign exchange market supply and demand of a particular currency, foreign exchange interventions lead to a corresponding correlation of the exchange rate of this currency [1].

Currency intervention can be carried out: at the expense of own foreign exchange reserves; on the basis of a “swap agreement” - an agreement with a certain country on obtaining a loan in the currency of the same country, necessary for the implementation of foreign exchange intervention and through the sale of securities issued in foreign currency.

Discount (accounting) policy is a traditional tool of the national bank to regulate the exchange rate and maintain foreign exchange reserves. The discount policy provides for a change in the discount rate of the central bank in order to regulate the exchange rate by influencing the movement of short-term capital. By changing the size of the discount rate, the central bank has some influence on the inflow or outflow of capital, and hence on the exchange rate. The traditional methods of currency regulation are revaluation and devaluation [2].

Devaluation - the official depreciation of the national currency against foreign currencies or international currencies.

Devaluation can occur spontaneously or purposefully as an element of the currency policy of the state in order to influence the development of the economy, primarily on the development of foreign economic relations by increasing the competitiveness of exports and improving the balance of payments.

Revaluation - the official appreciation of the national currency against foreign currencies or international currencies.

Currency restrictions - a set of measures and regulations established by law or administration and aimed at achieving balance of payments, maintaining the stability of the national currency and achieving other goals.

Currency restrictions usually provide for certain measures to regulate foreign exchange transactions of residents and non-residents of the country. The main areas of currency restrictions are current balance of payments transactions (trade transactions, transfer of profits and other transfers) and financial transactions (capital and investment movements). Currency restrictions are most often used to control the movement of capital, including the completeness and timeliness of return to the country of foreign exchange earnings, the regulation of currency exports by citizens traveling on tourist trips, the regulation of non-residents income from foreign investment.

Literature:

1. Budnik M. M. Financial market: textbook way. K.: Centre of educational literature, 2009. 336 p.
2. Vasyurenko O.V. Banking operations: textbook way for universities. K., 2008. 318 p.

***Kravchuk Roman Serhiyovych
candidate of Economic Sciences,
IHE "King Daniel University"***

FOREIGN EXCHANGE TRANSACTIONS AND ITS TYPES

In practice, all foreign exchange transactions are divided into three types: current transactions, currency exchange transactions and capital transactions.

Current operations include:

- a) current trade transactions;
- b) current non-trading transactions.

Currency transactions related to capital movements include: granting and receiving financial loans and borrowings by residents; transactions related to the fulfillment of obligations under guarantees, sureties and collateral, leasing and factoring; making direct investments in Ukraine; making direct investments by residents outside Ukraine; making portfolio investments in Ukraine; implementation of portfolio investments by residents outside Ukraine; payment of profits, income and other funds received by foreign investors from direct investments and securities of Ukrainian issuers placed among non-residents, etc.

Currency exchange transactions include such transactions as the purchase of cash foreign currency for cash hryvnias from individuals - residents and non-residents; sale of cash foreign currency to individuals - residents for cash hryvnias; reverse exchange of unused cash hryvnias for cash foreign currency by individuals - non-residents; conversion (exchange) of cash foreign currency of one foreign state into cash foreign currency of another foreign state [1].

Settlements for international transactions between participants are made through banks, for which foreign exchange transactions are one way to generate income.

When concluding purchase and sale agreements in the foreign exchange market, the following types of exchange rates are used: cross-rate, spot rate, forward rate.

A cross-rate is a ratio between two currencies that is established from their exchange rate relative to the rate of the third currency.

Spot rate - the rate of purchase and sale of currency, at which the exchange of currencies between the parties is carried out within two working days from the date of the transaction.

Forward rate - the price set by the parties at the time of the agreement at which the currency will be sold or bought at a certain time in the future. Thus, when concluding such agreements, the parties try to predict the level of the exchange rate.

In the foreign exchange market using different types of exchange rates are such types of transactions as cash and futures.

Cash transactions are carried out on a spot basis, which includes three types of transactions that are executed no later than the second business day of

the date of their conclusion. A “spot” agreement is an agreement to buy or sell a certain amount of currency on the second business day at the seller's spot rate [2].

Term (forward) transactions are transactions in which entities acquire the right to buy or sell a certain amount of currency in the future. These include options, forwards, swaps, and futures.

An option is an agreement that entitles its buyer (but does not oblige) it to buy or sell a specified amount of foreign currency at a fixed rate on a specified date or for a specified period in the future.

Forward agreements arose as a form of insurance in foreign trade operations. There are also futures and transactions and currency arbitrage.

Each currency arbitrage can be both simple and complex. Simple arbitration is performed with two currencies, complex (cross-rate) - with three or more.

Literature:

1. Budnik M. M. Financial market: textbook way. K.: Centre of educational literature, 2009. 336 p.
2. Vasyurenko O.V. Banking operations: textbook way for universities. K., 2008. 318 p.

*Батієвська Ольга Володимирівна
здобувач вищої освіти, другого
(магістерського) рівня, Полтавська
державна аграрна академія*

*Науковий керівник: Дроботя Яна
Анатоліївна, кандидат економічних
наук, Полтавська державна аграрна
академія*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВИТКУ

Платіжна система будь-якої країни – це система, що забезпечує функціонування банківської сфери та економіки країни в цілому. Швидкий розвиток та постійне зростання кількості електронних платежів

дає потужний поштовх для формування електронних платіжних систем [1].

Платіжна система – це набір платіжних інструментів, банківських процедур і, як правило, міжбанківських систем переказу коштів, поєднання яких забезпечує грошовий обіг [3].

Електронні платіжні системи були сформовані з ціллю здійснення платіжних операцій в мережі інтернет. Слід сказати, що як і традиційні платіжні системи електронні платіжні системи мають власний набір інструментів, процедур та механізмів функціонування, однак порівняно із традиційними платіжними системами електронні платіжні системи здійснюють обробку платежів набагато швидше, що дозволяє прискорити обіг коштів в межах країни [2, 4].

Електронні платіжні системи – це посередники між банками та користувачами - покупцями (замовниками та споживачами послуг), інтернет-компаніями (інтернет магазинами, рекламними агентствами, поштовими сервісами, електронними валютними обмінниками та іншими надавачами інтернет послуг).

Схема функціонування платіжних систем та їх взаємодія з іншими суб'єктами відображена на рис. 1.

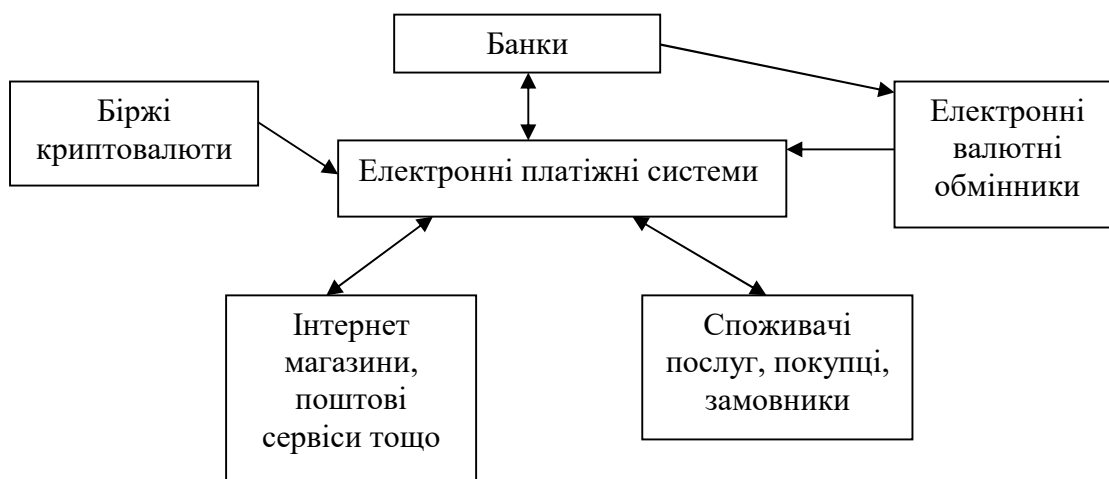

Рис. 1. Функціонування електронних платіжних систем

Варто відзначити, що використання електронних платіжних систем на сьогодні – це реальність, і вороття назад не має. Електронні платіжні системи як системи переказу коштів мають ряд переваг, однак мають і

свої недоліки у порівнянні із традиційними платіжними системами. До переваг функціонування електронних платіжних систем слід віднести:

- зниження вірогідності фальсифікації міжбанківських розрахункових документів;
- посилення контролю за станом грошової маси в державі;
- зниження збитків від низької швидкості виконання розрахунків та використання підроблених платіжних документів;
- підвищення можливостей комерційних банків контролювати здійснення платежів;
- конфіденційність платежів;
- зручність здійснення платежів.

Слід також відзначити, що на даний час електронні платіжні системи є важливим напрямком сучасного електронного бізнесу.

Незважаючи на численні переваги, вважаємо за необхідність акцентувати увагу на здійсненні ряду заходів з метою подальшого розвитку електронних платіжних систем, а саме:

- удосконалення та розвиток нормативно-правової бази;
- покращення взаємодії національної та міжнародної платіжних систем;
- підвищення ефективності системи розрахунків, за рахунок врегулювання наявного ринку платіжних систем;
- формування комплексних заходів, які будуть забезпечувати єдиний платіжний простір;
- вдосконалення системи моніторингу електронних платіжних систем;
- гармонізація платіжного ринку.

Література:

1. Дроботя Я. А., Бражник Л.В. Диджиталізація банківської діяльності та платіжних систем. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск. 51. С. 261-267.
2. Єрохіна Н.А. Електронні гроші в платіжній системі держави. *Фінанси України*. 2015. № 3. С. 134 -139.
3. Кравець В.В. Розвиток платіжних систем в Україні та новітні форми розрахунків. *Вісник НБУ*. 2017. С. 45 - 47.
4. Кравченко І.С., Дрозд І.В. Сучасний стан і перспективи розвитку Національної системи масових електронних платежів на ринку

банківських платіжних карток в Україні. *Вісник Університету банківської справи НБУ*. 2018. № 2. С. 141- 148.

*Машлій Галина Богданівна
кандидат економічних наук,
Тернопільський національний
технічний університет імені
Івана Пулюя*

*Галюк Марія Миколаївна
студентка, Тернопільський
національний технічний університет
імені Івана Пулюя*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансовий ринок – це економічні відносини, що виникають між його учасниками в процесі формування попиту і пропозиції на фінансові послуги, що пов’язані з розподілом та перерозподілом фінансових активів, які знаходяться у власності економічних суб’єктів [1, с.318].

Основою будь-якої фінансової системи виступає фінансовий ринок, який поєднує в собі ринок фінансових послуг, валютний і кредитний ринки, а також ринок цінних паперів (фондовий ринок). Фундаментом вітчизняної моделі фінансового ринку слугують Національний та комерційні банки країни.

Сьогоднішній стан фінансового ринку України є нестабільним, він відзначається високим рівнем вилучення фінансових ресурсів та слабким розвитком фінансового посередництва. Військовий конфлікт на Сході держави, фінансова криза, зумовлена пандемією, різкі коливання курсів валют зумовлюють погіршення стану вітчизняного фінансового ринку. Результати попереднього року свідчать, що навіть країни з розвиненою банківською системою зазнали значних негативних наслідки у зв’язку з сучасними подіями. Несприятливою для розвитку фінансового ринку є стан фінансової культури та фінансової грамотності нашого суспільства, низька депозитна активність, високий рівень неповернення кредитів, що зумовлені недовірою до банківських установ та упередженим ставленням до нових інструментів та продуктів на ринку фінансових послуг.

Найбільш розвинутою та ефективною складовою фінансового ринку України, на теперішній час є комерційні банки та страхові компанії [3, с.68]. Вони зумовлюють формування істотної частки фінансових ресурсів.

Проте банківська сфера на сьогоднішній день відзначається негативним впливом наступних факторів:

- політична та фінансова нестабільність;
- зниження ліквідності банківських активів;
- зниження рівня довіри до банківської системи з боку населення;
- значна залежність від валютної політики інших країн.

Певною мірою нестабільність фінансової системи в Україні пов'язана із недостатнім розвитком страхового ринку та ринку цінних паперів, а також орієнтованістю значної частини учасників фінансових ринків на отримання швидких прибутків, що, в свою чергу, зумовлено відсутністю належної довіри населення до фінансово-кредитних установ. Фінансовий ринок повинен стати одним з основних механізмів використання вільних ресурсів, забезпечувати розвиток економіки і формування надійних інструментів заощадження коштів для населення. Цього можна досягти шляхом:

- стабілізації валютного ринку;
- зниження та утримання рівня інфляції на прийнятному для розвитку економіки рівні (не більш як 10%);
- стабілізації роботи фінансового сектора;
- зростання рівня довіри населення до інститутів фінансового ринку;
- формування ефективної системи перерозподілу ресурсів з пріоритетним їх спрямуванням на реалізацію проектів економічного розвитку [2].

Список використаних джерел:

1. Татарин Н.Б., Борис О.М. Напрями вдосконалення державного регулювання на фінансовому ринку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2019/33_2019_ukr/48.pdf
2. Дешко А. П'ять кроків, які врятовують фінансовий ринок України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/p-yat-kroki-v-yaki-vryatuyut-finansoviy-rinok-ukrayini-.html>
3. Фінансовий ринок України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку / Н. О. Шишпанова, А. О. Іванов // Modern economics. - 2017. - № 1. - С. 66-72.

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

*Соколовська Галина Миколаївна
кандидат історичних наук, доцент
кафедри філософії і гуманітарних
наук, Одеської національної музичної
академії ім. А.В. Нежданової*

ПОГЛЯДИ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКО НА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Запропонована робота є спробою дослідити еволюцію державницьких поглядів одного з найвідоміших і парадоксальніших політичних і державних діячів часів української революції – Володимира Винниченка. Його життя було сповнене моментами слави і одночасного нерозуміння, беззастережного визнання і жорстокої критики. Свої політичні погляди В. Винниченко виклав у відомих працях: «Відродження нації» (1920), «Сонячна машина» (1928), «Заповіт борцям за визволення» (1949) та ін., які дозволили плідно вивчити його політичні погляди [3, 4, 5]. Нашу увагу привернула його менш відома робота «Українська державність», яка була написана і надрукована в еміграції, і лише нещодавно стала доступна вітчизняним дослідникам [2].

У часи національно-визвольних змагань відомий письменник, драматург, поет, філософ, публіцист, лідер Української соціал-демократичної робітничої партії, заступник голови УЦР, перший голова і секретар внутрішніх справ уряду УЦР (Генерального Секретаріату), перший голова Директорії Володимир Винниченко одразу став на позиції національного державотворення. «Нація без державності є покалічений людський колективний організм... і для кожної нації власна держава є найкращим засобом збереження життя і розвитку» [1]. Державність для Винниченка слугувала засобом досягнення цієї мети. Але шляхи її досягнення він розумів в різні періоди по-різному. Спочатку Винниченко

вважав, що державність України має ґрунтуватися на принципах соціалізму та федералізму. З часом його погляди значно змінюються. Після поразки УНР Винниченко розмірковує над причинами невдач політики Центральної Ради і Директорії. Зокрема, він вважав, що українські соціалісти повинні зрозуміти свою головну помилку - невміння поєднати у визвольній боротьбі соціальне і національне. На його думку для українців, як «безбуржуазної» нації, національне визволення неможливе без соціального. Осмислюючи роки революції у своєму основному політичному дослідженні «Відродження нації», Винниченко називає провідну причину поразки національно-визвольних змагань в Україні: «Українська влада і вся керуюча партійна українська демократія розійшлися зі своїми масами, що вона була соціально непослідовна, нерішуча, невиразна і несоціальна» [1, 261].

Після еміграції 1919 р. до Австрії зміни в ідейних пріоритетах Винниченка стали ще більш очевидними. Він знову повертається до ідеї боротьби за відновлення самостійності й незалежності України. У 1920 році в роботі «Українська державність» він розглядає три можливих шляхи здобуття української держави і перспективи кожного з них. «Перша течія — це гетьманці, яки бажають України монархічної, з владою землевласників дрібних і середніх, в коаліції з інонаціональними класами промислової і фінансової буржуазії. Друга течія, демократи, має на меті Україну «демократичну», республіканську, з владою дрібного селянства в коаліції з капіталістичними класами. Третя течія, соціалістична, хоче України радянської, соціалістичної, з владою пролетаріату міського і сільського, без якого-будь співробітництва з класами капіталістичними» [2, 265].

Далі Винниченко розглядає можливості і гіпотетичні результати перемоги кожної з цих трьох сил. Соціаліст за покликанням, керуючись принципом соціальної справедливості, Винниченко заперечував капіталізм як форму організації господарських відносин, що породжує суспільне розшарування на користь «панів» і «буржуїв». Він абсолютно негативно ставився капіталістичної організації суспільства як до прогресивного західного зразка, так і до менш розвиненого російського варіанта [5, 28]. Головною причиною, чому монархісти-гетьманці не спроможні створити українську державність Винниченко вважав той факт, що класів «великобуржуазних» національно-українських немає. Та

буржуазія, що є на Україні, є або руська, або руської культури. «Вся вона економічно, національно і культурно пов'язана з Росією. Її класові економічні інтереси вимагатимуть як найшвидше відновити перервану революцією суть економічних відносин. В її класових інтересах буде якомога швидше, радикальніше і безповоротніше придушити, знищити всякий «сепаратизм», всяку можливість української нації до відокремлення» [2, 268]. Крім того Винниченко звертає увагу на те, що тим силам буде неможливо перемогти без зовнішньої допомоги. А ці зовнішні сили, які Винниченко оцінює як імперіалістичні, будуть диктувати українській монархічній владі свої інтереси, а не інтереси українського народу.

Ті ж самі причини неспроможності другої течії «демократів» відстояти українську державність. Той факт, що замість монарха або гетьмана буде створений парламент, не змінить на думку Винниченко того, що «реальною владою буде велика буржуазія, оскільки ніде дрібна буржуазія не мала влади над іншими класами. І європейський капітал буде допомагати і говорити тільки з тими, хто володіє банками, заводами, копальнями» [2, 269].

Нарешті третя течія, соціалістична, метою якої є радянська держава, де влада належить класам працюючим. Розмірковуючи над питанням, чи спроможні соціалісти досягти національно української держави, Винниченко визнає, що певна частина робітників в Україні є руська, а частина – зрусифікована, а національно свідомою частиною є меншою. Але на його думку це буде подолано з часом разом з подоланням головної хвороби - соціальної нерівності. Він помилково вважав, що грабіжницька антиукраїнська політика соціалістичної влади є тимчасове явище, і що, подолавши голод, кризу, радянська влада України почне проводити національну політику в інтересах свого народу. В цьому він залишався невинним романтиком-утопістом.

Таким чином, до самого завершення своєї політичної кар'єри В. Винниченко намагався поєднати національні та соціальні прагнення, ніби підказуючи своїм нащадкам, що у випадку, якщо незалежність України не буде підкріплена економічними успіхами та соціальною справедливістю, вона стане вразливою та нестійкою. Дуже актуальною є його порада державним діячам: «Я рекомендував би всім правителям і урядам час від часу проїхатись по своєму краєві в скотячих вагонах, набитих «їхнім

народом і, змішавшись з ним, послухати його. Це корисніше, ніж кілька десятків нарад з парламентськими фракціями» [1, 261]. Винниченко засуджував всіх тих українських діячів, які ігнорували соціальний фактор. Він вважав їх патріотизм «патріотизмом посад, міністерських і посольських портфелів; це – патріотизм казнокрадів, які заради «лакомств нещасних» готові двадцять раз на день продати і свій патріотизм, і свій народ» [2, 275].

На нашу думку, незважаючи на протиріччя і соціальний утопізм, багато оцінок і міркувань Володимира Винниченко і через століття, звучать актуально і навертають нас на роздуми про те, чому Українська державність за 30 років незалежності ще залишається в стані формування і зміцнення. Зрештою, слід усвідомити, що на власних помилках ми повинні вчитися, щоб їх не допускати у майбутньому.

Література:

1. Винниченко В. *Відродження нації*: в 3-х т. – К.; Відень: Дзвін, 1990.
2. Винниченко В. Українська державність // Невідомий Винниченко.- Хроніка 2000, – К., 2010. – С.264 - 275.
3. Вівсяна І. Вивчення суспільно-політичних поглядів В. К. Винниченка у курсі «Історія політичної думки в Україні» // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Сер.: «Іст. науки». – 2011. – Вип. 14. – С. 70–77.
4. Міщук М. Винниченко Володимир // Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ 2000, 2014. – С. 123–125.
5. Пальшков К.Є. Еволюція державно-політичних поглядів В. Винниченка // Режим доступу: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/153>

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

*Maksurov Alexey Anatolevich
PhD in Law, Professor, Kiev National
University named after
Taras Shevchenko*

COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF THE AUTHORITIES IN THE FIELD OF EDUCATION IN THE REPUBLIC OF ESTONIA

Estonian legislation contains important coordination norms in the field of public education. [1, 59]. There are also special coordinating bodies.

In particular, by virtue of Section 21. "Language of instruction" Basic Schools and Upper Secondary Schools Act (Passed 09.06.2010 RT I 2010, 41, 240 Entry into force 01.09.2010) [2] " (7) The Ministry of Education and Science will coordinate the creation of opportunities for language and cultural education provided for in Part 5 of this article, including the purchase of materials necessary for teaching language and cultural basics. [RT I, 02.07.2012, 1 – entry into force 01.08.2012]». Let us consider other typical examples from this act.

§ 34. National assessment of learning outcomes: "(31) The Ministry of Education and Science will coordinate the preparation, preparation, conduct and evaluation of standard tests and the analysis of standard tests, the agreed final examinations in the main school and state disciplines. [RT I, 02.07.2012, 1 – entry into force 01.08.2012]»

§ 45. Resolution of emergencies at school: "(3) The head of the school organizes the preparation of an emergency plan for the school, if necessary, with the participation of the board of teachers, the board of trustees and experts. The emergency plan will include, among other things, the following: 4) organization of the management and coordination of the solution of the emergency situation."

§ 47. Organization of studies of students with special educational needs: "(3) The head of the school appoints a person whose responsibility is to organize cooperation between support specialists, instructors of talented students and teachers (hereinafter referred to as the educational needs

coordinator) in order to support the learning and development of a student with special educational needs.

§ 56. Calling meeting of parents: "In order to coordinate cooperation between the school and parents, the head of the school arranges meetings of parents of students studying in the stationary form of education, thereby providing all parents with the opportunity to participate in the parent meeting at least once a year. In the case of a stationary form of education, the head of the school must, at the request of the parents of at least one-fifth of the students in the class, call a meeting of the parents of the students in this class."

§ 93. Bringing organization of studies of students with special educational needs into compliance: "(1) School programs will be brought into compliance with article 47, paragraph 2, of this Law, and school leaders will appoint special educational needs coordinators no later than September 1, 2011."

This act is also interesting for us because the legislator clearly distinguishes between the concepts of "coordination" and "cooperation". This is a rare case for a European legislator.

Thus, the legislation of Estonia on the coordination of measures of state support of the educational process, as well as management in this area, is sufficiently developed, contains interesting legal norms that could be of interest to the legislator of other countries.

Literature:

1. Maksurov A.A. Coordination in legal systems of the countries of Europe. Part II. Monograph - M.: Rusays, 2018. – 156 p.
2. ««Language of instruction» Basic Schools and Upper Secondary Schools Act (Passed 09.06.2010 RT I 2010, 41, 240 Entry into force 01.09.2010) // <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/531082017003/consolide>

*Літошко Яна Сергіївна
студентка, Національний
юридичний університет імені
Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ США

Процедура обрання президента США досить складна, що обумовлено нецентралізованим характером виборчої системи та відсутністю єдиного законодавства з регулювання порядку проведення

виборів, в тому числі і глави держави. Це пояснюється тим, що США будувалася як «договірна федерація». Тут в кожному штаті існують власні конституції, законодавство і інститути влади. Основна ідея цієї системи, закладена «батьками-засновниками», полягала в тому, щоб відобразити федеративний устрій країни якомога повніше.

Зокрема, порядок і процедура обрання президента США регулюються численними актами, прийнятими як на федеральному рівні, так і на рівні штатів. На федеральному рівні – це Конституція США та закони. Найбільш значущими з них є Закон про федеральні виборчі кампанії 1972 року, Закон про виборчі права 1965 року, Закон про громадянські права 1964 року, Закон про державну реєстрацію виборців 1993 року і ін.

На рівні штатів також відсутня одноманітність джерел виборчого права. Кожен з 50 штатів, федеральний округ Колумбія і 6 територій мають відокремлене законодавство про вибори президента США. Відмінності в законодавстві та процедурах з цього питання існують навіть серед округів одного штату [1, с. 85].

Майбутній президент США може бути висунутий однією з політичних партій або бути самовисуванцем. Однак шанси незалежного кандидата вкрай малі, а істотних успіхів на виборах такі кандидати поки не досягали. Разом з тим, щоб бути висунутим кандидатом на пост президента США, претендент повинен пройти непросту процедуру. В першу чергу майбутній кандидат повинен бути зареєстрований. Порядок реєстрації претендентів на пост президента США регулюється законодавством штатів самостійно, однак, в цілому ця процедура єдина. Теоретично взяти участь в реєстрації в якості кандидата на пост президента США може будь-хто, але досягти необхідного результату вдається далеко не всім. Це обумовлено тим, що не всі претенденти здатні подолати встановлені законодавцем бар'єри, до яких належить зібрання необхідної кількості підписів громадян в їх підтримку або внесення виборчої застави.

Після реєстрації претендент на пост глави США повинен пройти первинні вибори (праймеріз) і партійні збори або конференції на рівні штатів, результатом яких є визначення делегатів для участі в національних партійних конвентах. Для того, щоб взяти участь в праймеріз, кандидат повинен бути зареєстрованим членом тієї партії,

підтримку якої він має намір отримати. Крім цього, кандидат повинен пройти спеціальний "тест", який підтверджує, що він володіє певним потенціалом для участі у виборах. У різних штатах "тести" різні. Наприклад, в Нью Гемпширі для цього достатньо заплатити до місцевого бюджету особливий податок \$ 1 тис. В інших штатах кандидату потрібно представити певну кількість підписів однопартійців, які підтримують його кандидатуру – в штаті Теннессі досить зібрати 25 підписів. У штаті Мен у кандидатів можуть запитати 2 тис. підписів, причому всі вони повинні належати зареєстрованим членам тієї чи іншої партії, які постійно проживають в одному місті або графстві. У штаті Нью Йорк потрібно зібрати не менше 15 тис. підписів або не менше 5% від зареєстрованих членів партії, причому не менше 5% з них повинні проживати в половині виборчих округів штату.

З моменту закінчення роботи національних партійних конвентів починається президентська виборча кампанія у власному розумінні слова, яка триває до дня виборів. В ході її використовуються всі засоби масової комунікації, за допомогою яких проводиться вплив на громадську думку. У кампанії беруть участь десятки тисяч людей: від кандидатів до рядових партійних активістів. Поряд з традиційними способами передвиборної агітації (реклама, теледебати кандидатів), з'являються все нові і нові способи залучення уваги електорату, зокрема в двох останніх передвиборчих кампаніях активна агітація велася в соціальних мережах і по телебаченню, залучалися волонтери і використовувалася підтримка знаменитостей і т.д. [2, с. 213].

У перший вівторок після першого понеділка листопада високосного року рядові американці обирають президентських вибірників, які безпосередньо і будуть голосувати за президента США. Всього 538 вибірників, а їх число від кожного штату дорівнює числу його представників в Конгресі. Таким чином, чим більше штат, тим більше виборців, а отже, і активніша боротьба кандидатів в цьому штаті. Таким чином, існує нерівність голосів виборців, чого в державі з демократичними принципами не повинно бути.

Колегія вибірників обирає президента США в перший понеділок після другої середи грудня того ж року, що і всенародні вибори. Виборці голосують за того кандидата, якого підтримав штат, проте це правило носить негласний характер і законодавчо не закріплено. Щоб стати главою

держави, кандидат повинен отримати абсолютну більшість голосів вибірників. У разі, якщо жоден з кандидатів не отримає необхідної кількості голосів виборців, XII поправка до Основного Закону країни передбачає, що його обирає Палата представників з числа трьох осіб, які балотувалися в президенти і що отримали найбільшу кількість голосів [3, с. 118-119]. Якщо Палата представників, коли право вибору переходить до неї, не зможе обрати президента до четвертого дня наступного березня, то обов'язки президента виконуватиме Віце-президент.

Таким чином, можна зробити висновок, що саме в США, як ні в одній іншій державі світу, федеративний устрій вплинув не тільки на взаємовідносини центральних органів влади та органів влади суб'єктів федерації. Особливості виборчої системи по виборам глави держави відображають рівність всіх штатів, як одну із фундаментальних ідей американського конституціоналізму.

Література:

1. Моренчук А.А. Особливості президентських виборів у США / А.А. Моренчук // Актуальні проблеми країнознавчої науки : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції (м. Луцьк, 15–16 листопада 2016 р.) / за ред. В. Лажніка. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – С. 84–88.
2. Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні / Юрій Шведа. – Львів, 2010. – 462 с.
3. Георгізова І.Л. Виборча система в США: переваги та недоліки [Текст] / І.Л. Георгізова // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород: Гельветика, 2013. – Вип. 21. Т. 1. Ч. 2. – С. 118–121.

*Столар Вадим Михайлович
аспірант, Київський національний
університет імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Неліна Дмитро
Васильович, доктор політичних
наук, професор, Київський
національний університет імені
Тараса Шевченка*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Не зважаючи на те, що в Конституції України відсутні безпосереднє використання терміну "державні послуги", Основний закон містить низку посилянь, які окреслюють дану сферу [1]. Аналізуючи низку відповідних статей В. Сороко робить висновок про наявність ознак, достатніх для спрямування державних органів у їх діяльності щодо надання послуг, а також принципів, які гарантують їх отримання насамперед громадянами [2, с.5-7]. Зокрема, ст.1, яка визначає Україну як демократичну, правову та соціальну державу, тим самим закладає зміст державних послуг, які є продуктом реалізації державних завдань і функцій. Взаємодія державних органів та громадян у процесі надання послуг, повинна також ґрунтуватися на принципах демократії, права та соціальної справедливості. Інша стаття Конституції розмежовує державну владу на три гілки (ст.6), відповідно, передбачає можливість надання послуг установами законодавчих, виконавчих та судових органів влади. До того ж, сам процес надання послуги повинен включати нормативну складову, механізм виконання та можливість судового захисту.

Право на отримання громадянином державних послуг також закріплене Основним Законом України і впливає з низки конституційних прав та свобод людини і громадянина. Або, як стверджує В.Сороко, "державні послуги, що впливають із змісту законодавства, гарантовані принципом найвищої цінності людини в Україні" [2, с.6].

Інтерпретуючи текст Конституції України з точки зору обов'язку держави надавати послуги громадянам, бачимо, що ст.1, яка проголошує Україну соціальною державою, можна розглядати як таку, що гарантує надання соціальних послуг; ст.6 – як розмежування надання послуг трьома гілками влади; ст.7 – як забезпечення гарантії надання послуг суб'єктом місцевого самоврядування, ст.8 – як забезпечення верховенства права у

наданні послуг, ст.13 – як забезпечення права власності народу на отримання послуг від користування природними об'єктами, ст.14 – як право на отримання послуг у сфері захисту права власності і господарювання, ст.16 – як отримання послуг з екологічної безпеки, ст.19 – як стандарти соціальних послуг (ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством), ст.21 – як право на отримання послуг, ст.25 – як гарантування права жінки мати конституційний захист під час надання державних послуг з охорони праці і здоров'я, встановлення пенсійних пільг, ст.38 – як право брати участь в отриманні державних послуг, ст.49 – як можливість отримання послуг у галузі охорони здоров'я, ст.50 – як право на отримання послуг у сферах вільного доступу до інформації про стан довкілля, якості харчових продуктів та предметів побуту, ст.53 – як забезпечення отримання освітніх послуг, ст.55 – як право на отримання юридичних послуг (правовий захист), розд.VI – як гарантування отримання послуг, що надаються органами виконавчої влади, розд.XI – передбачає зміст і порядок отримання послуг органами місцевого самоврядування, а також окремі статті розд.VII, X Конституції України, які визначають зміст та порядок надання послуг; регулюють повноваження державних інституцій у сфері надання послуг згідно з принципом найвищої цінності людини [3].

Конституцією України проголошено перехід від пануючої у минулому ідеології домінування держави, державних інтересів над індивідуальними, до ідеології служіння держави людині, гарантування, забезпечення і захисту державою основних прав і свобод людини і громадянина [4, с. 22].

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Сороко В. М. Надання публічних послуг органами державної влади та оцінка їх якості: навч. посіб. / В. М. Сороко. - К. : НАДУ, 2008.
3. Шереметьєва Л. А. Концептуальні підходи, типи та види державних послуг в Європейському Союзі та в Україні: порівняльний аналіз / Л. А. Шереметьєва, І. І. Беца [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10slaupa.pdf>
4. Писаренко Г. М. Адміністративні послуги в Україні: організаційно-правові аспекти: Дис.канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г. М. Писаренко. — Одеса, 2006. — 196 с.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне
право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне
право. Міжнародне приватне право. Трудове право та
право соціального забезпечення**

*Копець Іван Олександрович
студент 2 курсу, Волинського
національного університету імені
Лесі Українки*

*Науковий керівник: Чубоха Надія
Федорівна, доцент, Волинський
національний університет імені
Лесі Українки*

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ**

Інтелектуальна власність, як і будь-який інший вид власності, часто є об'єктом протиправних дій з боку третіх осіб і відповідно потребує правового захисту. Згідно із законодавством України, право інтелектуальної власності включає в себе особисті немайнові права (право на визнання людини творцем об'єкта інтелектуальної власності та ін.) і майнові права (право на використання об'єкта інтелектуальної власності, право дозволяти або перешкоджати неправомірному використанню та ін.). Обсяг прав на об'єкт інтелектуальної власності визначено нормативно-правовими актами, зокрема, Цивільним кодексом України та відповідними законами.

Очевидно, що для захисту прав інтелектуальної власності, перш за все, необхідно цими правами володіти, а також мати документальне підтвердження своїх прав (патент, свідоцтво, ліцензійний договір тощо.). Існує дві форми захисту права інтелектуальної власності:

- юрисдикційна;
- неюрисдикційна [1 с. 202].

У разі юрисдикційної форми захисту, особа, права якої порушено, може звернутися за захистом своїх прав в спеціально уповноважені державні органи, наприклад, суд і ін. Тобто, захист прав інтелектуальної власності здійснюється із залученням державних органів. У разі неюрисдикційної форми захисту, особа, права якої порушено, самостійно здійснює дії по захисту своїх прав без залучення державних органів. Такими діями може бути, наприклад, повідомлення порушника про вчинення ним правопорушення з пропозицією вирішення спору шляхом переговорів. Стаття 19 ЦКУ України передбачає самозахист цивільних прав. Особа має право на самозахист своїх прав від порушень і протиправних посягань. Самозахистом визнається застосування особою, право якої порушено, засобів протидії, що не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Способи самозахисту мають відповідати змісту права, що порушене, та характеру дій, якими ці права порушені, і не можуть суперечити вимогам закону. Способи самозахисту можуть обиратися особою або визначатися законом, іншими правовими актами чи договором. Ця форма самозахисту у відносинах авторства на практиці трапляється в поодиноких випадках. І хоча вона є дещо малозначущою, та все ж не може ігноруватися, бо стаття 55 Конституції України гарантує кожному невід'ємне право будь-якими незабороненими законом засобами захищати свої права і свободи. Обрання способу захисту залежить від багатьох критеріїв, у тому числі від виду об'єкта права інтелектуальної власності, цілей, яких правовласник бажає досягти та обставин, за яких вчинено правопорушення.

Неюрисдикційна форма захисту є більш дешевою, однак, менш ефективною, ніж юрисдикційна. Часто, слідом за повідомленням порушника про правопорушення, правовласник, права якого порушуються, змушений подавати позов до суду в результаті ігнорування правопорушником повідомлення про порушення ним прав. Ефективний захист прав інтелектуальної власності може забезпечити кваліфікована допомога професіоналів. Згідно з Цивільним кодексом України (п. 2 ст. 432) можливі наступні способи захисту прав інтелектуальної власності судом:

- застосування невідкладних заходів щодо попередження порушення права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів;

- припинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорту яких або експорту яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності;

- вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності;

- вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності;

- застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення; опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.

Сфера інтелектуальної власності має свої особливі проблеми. При цьому захист права інтелектуальної власності не є винятком. Фінансова ситуація в країні і її динамічність за останні роки дуже сильно позначилися на розвитку всієї галузі. Якщо порівнювати сучасні показники і ті, що були в кінці 1990-х років, то можна сказати, що кількість авторів зменшилася на третину. Велика частина зареєстрованих і отриманих ліцензій спрямована на продукцію, яка пов'язана з лікеро-горілчаними та тютюновими виробами. Якщо говорити за права інтелектуальної власності на об'єкти електроніки, медицини або сільського господарства, то це поодинокі випадки реєстрації [3, с. 188].

Крім того, в Україні дуже низькі показники експорту. Це пов'язано з тим, що в країні не найприємніші умови для інвесторів і підприємців. Державні показники приблизно в 10 разів менше середньосвітового значення. Те ж саме стосується і показників щодо кількості реєстрованих винаходів. З кожним роком це значення тільки зменшується. Наприклад, на період з 2014 по 2017 рік кількість заявок на реєстрацію становило приблизно 2 500. У 2020 році ця значення вже було на позначці 2 102. Для того, щоб можна було проаналізувати всю проблему, наведемо приклад.

Так, в Америці щороку уповноважений орган отримує близько 300 000 заявок на реєстрацію [2, с. 69].

Експерти вважають, що для поліпшення ситуації, в першу чергу, необхідно розробити ефективну систему захисту інтелектуальної власності та авторських прав в Україні. Однак слід зазначити, що дана проблема стосується не тільки України. Це питання хвилює також і світове співтовариство. Тому, з юридичної або комерційної ситуації ця тема переростає в політичну проблему, яка впливає на світове економічне становище, що, в свою чергу, викликає гостру необхідність в вирішенні цих проблем.

Сьогодні, згідно зі статистикою, у всьому світі активно діє більше, ніж 4 мільйони патентів, а кількість нових заявок збільшуються щороку. Світова система врегулювання захисту інтелектуальної власності сформована, а перед Україною стоїть велике завдання – стати однією зі складових цієї світової структури. Для цього необхідно дотримуватися певних стандартів, правил, а також стежити за світовими тенденціями. Велику роль в цьому питанні зможе зіграти вступ України до Європейського Союзу. Однак, як уже було згадано, не менш важливим залишається питання створення власної системи захисту прав інтелектуальної власності, яка дасть можливість інвесторам, підприємцям і авторам розвивати сферу інтелектуальної власності в Україні.

Отже, ефективна боротьба з порушенням прав інтелектуальної власності передбачає проведення цілого ряду дій. Варто пам'ятати, що превенція від порушень та захист від неправомірних дій зловмисників має здійснюватися постійно задля забезпечення ведення стабільного бізнесу, а також недопущення/мінімізації повторних порушень та зменшення розміру збитків.

Список використаних джерел:

1. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності. 2-ге вид. Київ: Центр навчальної літератури. 2016. 202 с.
2. Солощук М. Введення в інтелектуальну власність (тема 1) *Інтелектуальна власність*. 2020. № 1. С. 69–77.
3. Цыбулев П. Н. Оценка интеллектуальной собственности. Учебное пособие. Киев: Институт интеллектуальной собственности и права. 2020. 188 с.

*Погорецький Юрій Віталійович
студент 2 курсу, Волинського
національного університету імені
Лесі Українки*

*Науковий керівник: Чубоха Надія
Федорівна, доцент, Волинський
національний університет імені
Лесі Українки*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД

Розвиток України як правової демократичної держави в ХХІ столітті дав початок реалізації ряду процесів щодо вдосконалення законодавства. Не стала винятком і сфера інтелектуальної власності, в правовому регулюванні якої велика роль належить міжнародним актам.

Національне законодавство щодо охорони прав інтелектуальної власності діє тільки в межах держави. А винаходи або авторські твори з легкістю можуть бути незаконно вивезені за межі держави їх виникнення, позбавляючи, таким чином, винахідників права на винагороду за їх використання. Необхідність дослідження міжнародних норм у сфері інтелектуальної власності зумовлена зобов'язаннями України з міжнародних і міждержавних угод, зокрема в рамках членства України у СОТ, ВОІВ та ін.

Найбільш значущими в сфері інтелектуальної власності є Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності 1967 р., Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 р. і Бернська конвенція з охорони літературних і художніх творів 1886 р., адже саме вони є основоположниками в сфері міжнародно-правової охорони прав інтелектуальної власності.

Координує комплекс заходів з міжнародного співробітництва в галузі інтелектуальної власності Всесвітня організація інтелектуальної власності, яка є однією з спеціалізованих організацій в системі Організації Об'єднаних Націй. Необхідно відзначити, що ВОІВ була заснована укладенням в 1883 р. Паризької конвенції про охорону промислової

власності і в 1886 р – Бернської конвенції з охорони літературних і художніх творів.

У 1967 р була укладена Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, але в силу вона вступила тільки через три роки. Завданням організації є сприяння охороні інтелектуальної власності в усьому світі шляхом співпраці держав і, у відповідних випадках, через взаємодію з будь-якою іншою міжнародною організацією. ВОІВ сприяє охороні інтелектуальної власності в усьому світі, гармонізації певних норм міжнародного права в сфері інтелектуальної власності, становленню та підтримці законності прав промислової власності.

Україна є членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності, а отже, виконує зобов'язання практично за всіма існуючими міжнародними документами в сфері інтелектуальної власності.

Метою Паризької конвенції про охорону промислової власності є забезпечення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності, спрямоване на істотне зростання якості товарів. Цю конвенцію застосовують до об'єктів прав промислової власності (винаходи, промислові зразки, товарні знаки, фірмові найменування, географічні зазначення, корисні моделі, захист від недобросовісної конкуренції) [4].

До складу Бернської конвенції з охорони літературних і художніх творів входять матеріально-правові норми щодо: авторів і творів, що охороняються; термінів і правил охорони кінофільмів, фотографій, радіопередач, телепередач, збірників, лекцій, творів фольклору, звукозапису та інших предметів охорони [1].

Всесвітня конвенція про авторське право була розроблена і прийнята на спеціальній конференції, що відбулася під егідою ЮНЕСКО 6 вересня 1952 р. в Женеві, метою якої є створення універсального режиму для охорони і захисту авторських прав на літературні, наукові і художні твори на міжнародному рівні. Маються на увазі такі різновиди творів, як письмові, музичні, драматичні і кінематографічні, твори живопису, графіки та скульптури. У Конвенції досить чітко регламентується порядок публікації творів, оформлення авторства, конкретні гарантії матеріальних і нематеріальних прав авторів [5, с. 26].

Договір ВОІВ про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року, передбачає, що охорона авторських

прав поширюється на форму вираження, а не на ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі. Інформація про управління правами означає інформацію, яка ідентифікує твір, автора твору, володаря будь-якого права на твір або інформацію про умови використання твору, а також будь-які цифри або коди, в яких представлена така інформація, якщо будь-який з цих елементів інформації доданий до примірника твору або фігурує у зв'язку з поширенням твору серед широкої публіки.

Відповідно до ст. 14 Договору ВОІВ про авторське право сторони передбачають наявність в їх законах заходів щодо забезпечення прав, які дозволяють ефективно протидіяти будь-яким актам порушення прав, передбачених цим Договором, включаючи термінові заходи щодо запобігання порушень і стримуючі заходи від подальших порушень [3].

Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію (1971 р.) заснувало Міжнародну патентну класифікацію, яка розділила всі сфери техніки і технологій на вісім розділів, до складу яких увійшло близько 71 тис. рубрик. Індекс кожної рубрики складається з букв латинського алфавіту і арабських цифр, а ці індекси вказані на кожному патентному документі, опублікованій заявці і виданому патенті на винахід [6].

Відповідно до Угоди патентні відомства країн-учасниць повинні вказувати в кожній публікації і в офіційних документах про реєстрацію прав на промислові зразки відповідні індекси Міжнародної класифікації промислових зразків. Необхідність Міжнародної патентної класифікації визначається потребою пошуку патентних документів для дослідження рівня техніки. Такий пошук необхідний як патентним відомствам, що видає патенти на винаходи, так і потенційним винахідникам, науково-дослідним організаціям та іншим особам, причетним до нових розробок і їх використання.

Договір про патентне право, прийнятий 15 січня 2002 року, спростив формальності і раціоналізував процедури щодо національних і регіональних патентних заявок, визначив стандартний набір формальних вимог (стандартні бланки, спрощені процедури, засоби для попередження випадкової втрати прав і основні принципи електронної подачі заявок).

Віденська угода про Міжнародну класифікацію зображувальних елементів торговельних марок (1973 р.) визначила класифікацію для здійснення експертизи заявок на реєстрацію прав на торговельні марки, що складаються з образотворчих елементів, містять їх. Саме тому патентні

відомства країн-учасниць Паризької конвенції відзначають в офіційних публікаціях, документах, пов'язаних з реєстрацією прав на торговельні марки, відповідні позначення цієї класифікації.

Лісабонський договір про правову охорону географічних зазначень і міжнародної реєстрації прав на них (1958 р.) сприяє забезпеченню правової охорони географічних зазначень за рахунок міжнародної реєстрації прав на них. Реєстрація таких прав здійснюється Міжнародним бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності в Женеві на підставі заявки, яку подає компетентний орган країни – учасниці цієї угоди. Також відповідно до Лісабонської угоди країни-учасниці повинні забезпечувати правову охорону географічних зазначень до тих пір, поки воно має правову охорону в країні походження [5, с. 342].

В рамках СОТ питання прав інтелектуальної власності регулюються Угодою СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Новим для багатосторонніх міжнародних угод з охорони прав інтелектуальної власності є визначення принципу найбільшого сприяння, який передбачає, що будь-яка перевага, сприяння, привілей чи імунітет, які надаються учасником угоди громадянам будь-якої іншої країни, повинні бути негайно і безумовно надані громадянам всіх інших країн-членів з визначенням окремих вилучень.

Отже, в умовах сьогодення міжнародна система охорони права інтелектуальної власності прагне до формування та функціонування єдиних підходів. Однак, незважаючи на швидкий розвиток технологій, виникають нові методи порушення норм права в сфері інтелектуальної власності. У зв'язку з цим необхідно подальший розвиток і вдосконалення міжнародних нормативно-правових актів у сфері як охорони, так і захисту права інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Бернська конвенція з охорони літературних і художніх творів від 24 липня 1886 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (Дата звернення 14.05.2021)
2. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123 (Дата звернення 14.05.2021)

3. Рожкова М. А. Міжнародні договори в сфері інтелектуальної власності (актуальний огляд багатосторонніх угод): навчальний посібник. Київ: Освіта. 2017. 770 с.
4. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію від 24 березня 1971 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999_001 (Дата звернення 14.05.2021).
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (Дата звернення 14.05.2021).

*Семенцова Анастасія Янівна
студентка 2 курсу БЮР, бакалавр,
Сумського Національного
Університету*

*Науковий керівник: Запара Світлана
Іванівна, доктор юридичних наук,
професор, суддя ТВ-проекту ТК
“Інтер” Сімейний суд – сезон 2016-
2017*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ДИСТАНЦІЙНИХ УМОВАХ

Якщо говорити глобально, то однією з рис, що свідчать про стабільність і високий рівень дотримання гарантій в державі, є сталість та мінімальна кількість змін законодавства. Але сучасний світ є надзвичайно рухливим та змінним. З’являються нові сфери діяльності, відбувається зміна підходів до того, що є самоціллю трудових правовідносин, світові процеси ставлять нас в нові рамки, зовсім нам невідомі. І в таких умовах сталість законодавства перетворюється, скоріше, в гальмо суспільного прогресу, дає масу можливостей діяти за межами правового поля через відсутність відповідного регулювання.

Вагому роль в зміні пріоритетів та підходів до організації трудових правовідносин відіграло розповсюдження епідемії COVID-19. Розширення

меж і можливостей застосування віддаленої роботи, здійснення трудової діяльності дистанційно – це саме ті зміни, що дали можливість роботодавцю продовжити займатись своєю справою та не порушувати соціальні гарантії стосовно працівників, а працівникам – забезпечити себе та свою сім'ю необхідними джерелами для існування і, при цьому, залишитись у відносній безпеці від масового ураження небезпечною хворобою.

Трудове законодавство сьогодні надає можливість застосувати умову про дистанційну (надомну) роботу та гнучкий режим робочого часу виключно в наказі (розпорядженні) керівника без необхідності внесення її до письмового трудового договору. Необхідно зауважити, що таке положення діє виключно за надзвичайних обставин, що склалися, а саме: на час загрози поширення епідемії, пандемії та/або на час загрози військового, техногенного, природного чи іншого характеру, що є додатковою гарантією для працівника і захищає його від можливих зловживань з боку роботодавця. В інших випадках з метою уникнення зайвих ризиків, роботодавець може звернутись до працівників, які зацікавлені у дистанційній роботі, з проханням подати письмові заяви про це.

Однією з особливостей застосування дистанційної роботи є фактична відсутність змусити працівника дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку при виконанні трудових функцій. Відбувається зміна пріоритетів та цілей трудової діяльності. Так, для роботодавця, в більшості випадків, не має значення коли і скільки працює працівник. Визначальним стає той результат, якого він повинен досягти внаслідок виконання поставлених задач. Працівники самостійно розподіляють свій робочий час. При цьому, встановлені в КЗпП гарантії його тривалості ніхто не відміняв. Робота повинна відбуватись в межах того максимально встановленого робочого часу, який може бути застосовано до конкретного працівника, зважаючи на його вік, сферу зайнятості, умови трудового договору. Облік робочого часу відбувається у будь-який спосіб, щодо якого сторони попередньо домовились.

Згідно з трудовим законодавством кожний працівник повинен бути забезпечений робочим місцем та всім необхідним приладдям для виконання роботи. Як правило, при дистанційній роботі робоче місце для себе облаштовує сам працівник. Але в окремих випадках, за погодженням

між сторонами трудових правовідносин, робоче місце облаштовує роботодавець, оснащуючи його необхідним приладдям та/або технічним забезпеченням. Якщо працівнику для виконання роботи потрібно використовувати інструменти, обладнання, які належать йому, то роботодавець зобов'язаний відшкодувати вартість їх зношування (амортизацію). За аналогією в разі, якщо виконання трудових обов'язків вимагає використання енергоресурсів, замовлення додаткових послуг, роботодавець теж повинен їх відшкодувати в розмірах, про які є попередня домовленість.

Встановлення умови про дистанційну роботу не тягне за собою будь-яких обмежень в трудових правах працівників. І якщо говорити про оплату праці, то вона повинна здійснюватись на умовах, визначених трудовим договором і не може бути нижчою ніж та, що виплачується працівникові за виконання аналогічної роботи при звичайній організації праці. Питання охорони праці, матеріальної та дисциплінарної відповідальності вирішуються відповідно до положень діючого трудового законодавства без змін.

З метою здійснення контролю за трудовою діяльністю працівника роботодавець може визначити в який саме спосіб він забезпечуватиме перевірку завдань, що виконуються. Правовим підґрунтям для застосування визначених способів стане наказ про дистанційну роботу або положення про неї. Сьогодні надзвичайно популярними стали програми Zoom, Teams, Google meet та інші, що дозволяють проводити онлайн-конференції, наради та інші форми співпраці та контролювати робочий процес віддалено. Одним із способів організації контролю є звітування за встановленими формами в спеціальних програмах або за допомогою засобів електронного зв'язку.

Вагомий внесок в можливість організувати дистанційну роботу внесли запроваджені онлайн-сервіси, що дозволяють одержувати документи, інформацію, передавати дані, здійснювати розрахунки не звертаючись до жодних компетентних органів. Електронний цифровий підпис – це той необхідний реквізит, що дає можливість ідентифікувати особу та працювати з такими сервісами не виходячи з дому. Отже, Україна є технічно підготовленою для дистанційної роботи і ті обставини, що діють сьогодні, це підтвердили.

Вважаємо, що дистанційна форма роботи – це той напрямок, який буде розвиватись і поширюватись навіть після зникнення головної проблеми, що стала основною причиною його масового запровадження. Вона виявилася зручною для обох сторін трудових правовідносин. Роботодавець може заощаджувати на винайманні приміщення, меблях, техніці, а працівник працює в зручних для нього умовах, не витрачаючи час на те, щоб дістатися до роботи, що особливо актуально в умовах великого міста або для осіб зі зниженою працездатністю і обмеженням функції пересування. Але, з нашої точки зору, дистанційна робота може стати тим чинником, що негативно впливатиме на соціалізацію працівників, їх культурний і духовний розвиток, встановлення нормальних життєвих зв'язків, визначення власної ролі в суспільстві, можливості кар'єрного зростання, дисциплінованості. Єдиним стимулом до праці залишиться матеріальний, що відобразиться на ефективності роботи працівників та підприємств в цілому. Тому доречно застосовувати таку форму організації праці в тих сферах, де це є найбільш прийнятним та виправданим: сфера ІТ, інтернет-торгівля та інші.

Дистанційна форма роботи – це та правова конструкція, що здатна, на наш погляд, рецепіюватися від умов, що її викликали, і значно розширити сферу свого застосування в майбутньому.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче
право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура
та адвокатура**

*Комар М.Ю.
курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ*

СТРОКИ ЗБЕРІГАННЯ ОРС «РОЗШУК»

Актуальність теми. Проблема оперативно-розшукового супроводження кримінального судочинства виникла у останні 30 років, які характеризуються загостренням на тлі соціально-економічного занепаду початку 90-х років та у період з 2005 по 2009 роки. Однією з причин необхідності оперативно-розшукового супроводження кримінального судочинства є активна протидія при розкритті, розслідуванні та судовому розгляді кримінальних справ.

У перше дослідження проблем оперативно-розшукового супроводження кримінального судочинства зробив професор В.П. Хомколов стосовно діяльності слідчого зі встановлення особи, що скоїла кримінальне правопорушення. Надалі проблеми оперативно-розшукового супроводження (забезпечення) попереднього (досудового) слідства і судового розгляду були предметом досліджень багатьох учених: С.А. Сулейменовим розглянуто правові й організаційно-тактичні основи оперативно-розшукового супроводження розслідування розкрадань; А.Н. Івановим досліджено організаційно-тактичні проблемам оперативно-розшукового контролю за поведінкою підозрюваних та обвинувачуваних під час розслідування розкрадань.

Означені та інші науковці сприяли формуванню думки, що оперативно-розшукове супроводження кримінального судочинства є самостійною організаційно-тактичною формою ОРД.

Таким чином, можна визначити, що оперативно-розшукове супроводження кримінального судочинства - це визначена чинним законодавством система заходів спрямованих на створення оптимальних умов здійснення кримінального судочинства [1, с. 1092].

Непоодинокі випадки, коли оперативно-розшукові справи закриваються у зв'язку із набранням законної сили вирокom або ухвалою суду, водночас оперативно-розшукову справу заведено щодо підготовки до іншого кримінального правопорушення, який виявлено не в результаті здійснення оперативно-розшукових заходів у цій справі або його виявлено іншим органом. У такому разі постанову про закриття ОРС згідно з п.п. 2 або 3 ч. 1 ст. 9-2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» необхідно скасувати та надати вказівку про прийняття у цій справі рішення відповідно до п.п. 5, 7 чи інших пунктів зазначеної статті або про продовження строків ведення оперативно-розшукової справи.

Крім того, у разі закриття ОРС, заведеної стосовно групи осіб, необхідно з'ясувати, чи зазначено у постанові про закриття підстави для прийняття такого рішення щодо кожного фігуранта. Ці підстави, на наш погляд, можуть бути різними, не співпадати. Наприклад, щодо однієї особи справа закрита на підставі набрання законної сили вирокom суду, а стосовно другої особи - на підставі невстановлення у передбачені законом строки даних, що вказують на ознаки кримінального правопорушення в її діях тощо.

Одним із ключових моментів реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності є їх використання в межах закону та відповідно до завдань, покладених на оперативні підрозділи щодо своєчасного виявлення та припинення кримінальних правопорушень, притягнення до передбаченої законом відповідальності осіб, що їх вчинили, розшуку злочинців, забезпечення безпеки працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів сімей та близьких родичів цих осіб [2, с. 67].

Ведення обліків ІІ «Розшук» здійснюється відповідно до вимог законодавства, які регламентують в підрозділах ІІІ організацію розшуку підозрюваних, обвинувачених (підсудних) осіб, які ухиляються від відбування покарання, безвісно зниклих та інших категорій осіб, які розшуковуються.

Обліку в ІП «Розшук» підлягають відомості щодо осіб, які переховуються від органів влади, безвісно зниклих громадян.

Відомості до ІП «Розшук» в підрозділі НІ уносяться виключно авторизованими користувачами – працівниками інформаційних підрозділів за матеріалами, наданими працівниками оперативних підрозділів, згідно з загальним порядком формування інформаційних підсистем ІПС [3, с. 75].

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться оперативно-розшукова справа. На особу, яка переховується від органів досудового розслідування, суду або ухиляється від відбування кримінального покарання ведеться тільки одна оперативно-розшукова справа. ОРС «Розшук» заводиться з метою проведення пошукових, оперативно-розшукових заходів та процесуальних дій, спрямованих на встановлення місцезнаходження та затримання осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, прокуратури, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання (підозрювані, обвинувачені, підсудні, засуджені). ОРС «Розшук» заводиться не пізніше 10 днів з моменту надходження до оперативного підрозділу матеріалів, у яких викладено підстави для оголошення розшуку разом із заповненням необхідних облікових документів

Підставою є подання кримінально-виконавчої інспекції управління Державної кримінально-виконавчої служби України про ухилення засудженого від відбування кримінального покарання.

Зазвичай це матеріали про порушення засудженою особою умов вироку суду, не пов'язаного з позбавленням волі за умови відміни умовного терміну виконання покарання, які повинні включати: а) подання інспектора кримінально-виконавчої інспекції управління Державної кримінально-виконавчої служби України; б) копію вироку суду; в) матеріали на особу, які підтверджують факт неявки за викликом до інспекції; г) матеріали проведених початкових розшукових заходів із супроводжувальним листом; д) постанова суду про відміну умовного терміну покарання у випадку порушення строків умовного відбування покарання.

Ще однією підставою є матеріали з виконання обвинувального вироку суду щодо неможливості встановлення місцезнаходження особи,

засудженої до покарання у вигляді позбавлення волі. Першочергові заходи, пов'язані з виконанням вироку суду, пов'язаного з позбавленням волі засудженого покладаються на службу превенції Національної поліції України, а саме на дільничних офіцерів поліції.

Обвинувальний вирок, який набрав законної сили разом із розпорядженням суду про його виконання, потрапивши до дільничного має бути виконаний ним у строк до 10 днів. Відповідно до ст. 87 Кримінального-виконавчого кодексу України протягом цього строку (10 днів) з моменту вступу вироку в законну силу засуджений має право на короткострокове побачення з близькими родичами.

Отже, впродовж 10 днів з дня отримання вироку суду дільничний офіцер поліції повинен зібрати матеріали, які підтверджують відсутність засудженої особи за місцем проживання, а саме: а) рапорт дільничного про те, що у нього на виконанні було розпорядження суду про виконання вироку, яке невиконане з причин неможливості встановлення місцезнаходження засудженої особи; б) пояснення від родичів, сусідів, знайомих засудженого, які підтверджують факт його відсутності [4, с. 28-31].

Зібрані у такий спосіб документи (рапорт, вирок разом із розпорядженням суду, пояснення) направляються через канцелярію на начальника відділу поліції з проханням направити матеріали для оголошення в розшук до підрозділу кримінальної поліції.

Список використаної літератури:

1. Халілев Р. А. Організаційні та тактичні проблеми оперативно-розшукового супроводження справ за фактами вчинення злочинів на ґрунті етно-конфесійних суперечностей. *Форум права*. 2013. № 1. С. 1092—1097. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13xrankc.pdf> (дата звернення: 12.05.2021).
2. Дьомін Ю. Повноваження прокурора при здійсненні нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 67-73 URL: <http://www.chasopysnapu.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/diomin.pdf> (дата звернення: 12.05.2021).

3. Інформаційне забезпечення професійної діяльності : навч.посібник. І.В. Краснобрижій, С.О. Прокопов, Е.В. Рижков. Дніпро : ДДУВС, 2018. 220 с.

4. Організація діяльності підрозділів карного розшуку НП України щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання в умовах АТО та ООС: наук. практ. Рекомендації. Б.І. Бараненко, О.В. Бочковий, М.І. Єрофєєв, С.В. Зеленцов, С.А. Комісаров та ін. Луган. держ. ун-т внутр. Справ ім. Е. О. Дідоренка. Сєверодонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2019. 92 с. URL: <https://dspace.lduvs.edu.ua/bitstream/123456789/380/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%88%D1%83%D0%BA.pdf> (дата звернення: 12.05.2021).

*Манько Ярослава Олександрівна
студентка 3 курсу, юридичний
факультет, Національний
Авіаційний Університет*

ПОНЯТТЯ І СТРУКТУРА КРИМІНАЛЬНО - ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН

Після набрання чинності Кримінально-виконавчим кодексом України 1 січня 2004 року досить суттєво оновилося і модернізувалося законодавство у сфері виконання покарань у тому числі сформувалася її нова галузь. Дослідження поняття та елементів структури кримінально-виконавчих правовідносин, їх змісту сьогодні активізувалося і має велике значення для появи та розвитку нових напрямків кримінально-виконавчої науки.

Кримінально-виконавче законодавство побудоване таким чином, що утворює виправно-трудові правовідносини, які, зокрема, являють собою частину існуючих у даному суспільстві відносин між людьми і покликане забезпечувати захист прав і свобод людини і громадянина. В основі всіх суспільних відносин лежать виробничі відносини, в які люди вступають мимоволі і які в силу цього носять об'єктивний характер. Але слід звернути увагу на те, що саме визначення поняття кримінально-виконавчих правовідносин ускладнюються тим, що вони розглядаються у різних аспектах. Це кримінально-виконавчі правовідносини, які

регулюють виконання і відбування кримінальних покарань, кримінально-виконавчі правовідносини, які регулюють звільнення від відбування кримінальних покарань, кримінально-виконавчі правовідносини у сфері відносин між персоналом органів і установ виконання покарань та засудженими тощо [2].

Щодо процесу появи кримінально-виконавчих правовідносин, то вони виникають тоді, коли є «привід», тобто, певний юридичний факт, який в свою чергу є елементом структури даних правовідносин, яка являє собою цілісну структуру взаємопов'язаних елементів. Так, юридичним фактом – є певні дії або події, з якими норми права пов'язують певні юридичні наслідки, а саме: появу, зміну або припинення правовідносин. Початковим юридичним фактом, який обумовлює виникнення кримінально-виконавчих відносин, є складна дія (дія з ускладненим фактичним складом): винесення обвинувального вироку, набрання ним чинності і звернення до виконання. З цього моменту починається виконання і відбування кримінального покарання.

Наступною складовою частиною кримінально-виконавчих правовідносин є суб'єкти правовідносин, без яких будь-які відносини не могли б існувати. Суб'єкти правовідносин – це сторони, які мають певні права і обов'язки, встановлені нормами права. У кримінально-виконавчих правовідносинах однією із сторін виступають виправні установи та інші органи держави, які виконують покарання, а іншою стороною є особа, яка вчинила [2].

Крім того, досить вагому роль у реалізації відповідних правовідносин здійснюють інші учасники, які реалізують визначені юридично значимі вчинки, що є необхідною умовою вчинення суб'єктом правовідносин його прав і обов'язків. Зазвичай наявність учасників правовідносин характерна для кримінально-виконавчих процесуальних правовідносин.

Такий елемент правовідносин як зміст, утворюють фактична поведінка суб'єктів і сукупність їхніх прав і обов'язків. Права і обов'язки належать обом суб'єктам. Однак, якщо один з них має якийсь обов'язок, то другий – відповідні йому права. Характер і обсяг належних суб'єктам виправних відносин прав і обов'язків залежить від виду кримінального покарання і розкривається в процесі його виконання і здійснення заходів виправного впливу [3].

Поняття об'єкта кримінально-виконавчих правовідносин охоплює явища і предмети, які реально виникають з приводу правовідносин. Об'єктом правовідносин можуть бути відповідні інтереси його суб'єктів чи

учасників (певні блага, інтереси, наприклад, отримання побачення, посылки тощо).

Досліджуючи питання природи та сутності кримінально-виконавчих правовідносин можна визначити деякі особливості, які характерні саме цим правовідносинам:

- їх суб'єктами можуть бути лише органи держави, які виконують покарання, і особи, засуджені до відбування кримінальних покарань;
- правове становище суб'єктів цих правовідносин нерівнозначне;
- вони є довготривалими правовідносинами;
- в процесі відбування покарання виникають не лише прості, але й складні правовідносини, які можуть міститися елементи правовідносин кількох галузей.

Таким чином, узагальнивши всю вище викладену інформацію можна сказати, що кримінально-виконавчі правовідносини – це передбачені нормами кримінально-виконавчого права відношення між виправними установами й іншими органами держави, що виконують покарання, з одного боку, і засудженими, що відбувають покарання, з іншого боку, що виникають при можливій наявності інших учасників у процесі і з приводу виконання (відбування) покарання.

Також хотілось б зазначити, що з прийняттям нового КВК України кримінально-виконавчі правовідносини у сфері виконання та відбування покарань, стали більш динамічними і змістовними, а також суттєво вплинули на предмет кримінально-виконавчого права. Сьогодні є очевидним той факт, що кримінально-виконавче законодавство має свій предмет регулювання, який передбачає сукупність всіх норм кримінально-виконавчих правовідносин.

Список використаної літератури:

1. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 серпня 2003 р. // Голос України. – № 161. – 2003.
2. Бадира В.А., Денисов С.Ф., Денисова Т.А., Мінаєв М.М., Хашев В.Г. Кримінально-виконавче-право: Навчальний посібник / Вид. 2-ге, зм. і доп. / За ред. Т.А. Денисової. – К.: Істина, 2010. – 479 с.
3. Кримінально-виконавче право України : підручник : ТОМ II (у 2-х т.) / Музика А. А., Конопельський В. Я., Письменський Є. О. та ін. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, ФОП Кандиба Т. П. – 2018. – 622 с.

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

*Біла-Тюріна Юлія Зиновіївна
доцент кафедри міжнародного,
конституційного та
адміністративного права, кандидат
юридичних наук, Національний
університет «Одеська юридична
академія», Івано-Франківський
юридичний інститут*

*Філяк Ангеліна Петрівна
студентка 3-го курсу, Національний
університет «Одеська юридична
академія», Івано-Франківський
юридичний профільний коледж*

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Згідно з Конституцією України, Україна – соціальна держава, політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини [1]. Одним з головних завдань соціальної держави є забезпечення гідного рівня життя громадян. Високий рівень добробуту, досягнутий завдяки високій заробітній платі та стимулюванню працівників, дозволяє збільшити ефективність праці. Це стосується й забезпеченню ефективності діяльності органів Національної поліції України. В системі державних органів Національна поліція України займає одне з ключових місць, реалізуючи правоохоронну функцію та виконуючи досить широке коло завдань щодо захисту прав і свобод громадян, тому соціальне забезпечення працівників Національної поліції України відіграє важливе значення.

У 2015 році, в рамках масштабної реформи органів виконавчої влади, прийняття пакету документів з питань соціального страхування

було лише першим кроком в напрямку вдосконалення системи соціального забезпечення працівників Національної поліції України. До цих документів ввійшли: Закон України «Про Національну поліцію» [2], Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [3], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» [4].

Так склалося, що в теорії і на практиці соціальний і правовий захист працівників Національної поліції розглядається як складова частина загальної роботи з співробітниками. Звісно ж, що соціальний захист працівників Національної поліції можна розглядати не тільки як забезпечення матеріальними, соціальними, культурними благами, усіма видами постачання та житлом, а й як реальну можливість для самоосвіти, підвищення правового і культурного рівня, дозвілля і використання вільного часу. Бути соціально захищеним значить бути впевненим в дотриманні справедливості, законності в боротьбі зі свавіллям, мати реальну, а не умовну можливість користуватися встановленими правовими і соціальними гарантіями захисту. Таким чином, поняття соціального захисту працівників Національної поліції України можна визначити як систему соціальних гарантій конституційних прав і свобод, що забезпечує задоволеність матеріальними і духовними потребами відповідно до того соціального статусу, який вони займають в суспільстві. В такому контексті соціальний статус розуміється, як єдність двох складових цього поняття: об'єктивної сторони, тобто реального економічного, соціального, правового становища особистості, і суб'єктивної оцінки цього положення з боку громадської думки і самооцінки самої особистості.

Соціальне забезпечення працівників Національної поліції включає в себе правові гарантії. Правові (юридичні) гарантії можна визначити як передбачені законодавством умови, з наявністю яких пов'язана реальна можливість реалізації прав, свобод і обов'язків, в комплексі складових правового статусу особистості. При цьому, соціальні гарантії – це умови, з наявністю яких пов'язана реалізація матеріальних соціальних прав та інтересів в рамках правового статусу особистості. Розглядаючи систему соціальних гарантій в органах Національної поліції варто відмітити, що вона являє собою одну з передумов діяльності Національної поліції України в цілому як соціальної системи. Наприклад, соціально-правовий

захист працівників Національної поліції України визначається як гарантована державою сукупність соціально-правового норм, засобів і методів, що забезпечують стабільні умови функціонування органів Національної поліції України, права і законні інтереси її співробітників.

Законодавчо закріплені такі правові гарантії співробітників Національної поліції України:

1. Обов'язковість виконання законних вимог співробітника поліції громадянами і посадовими особами.

2. Неприпустимість втручання в діяльність працівника Національної поліції України.

3. Гарантії особистої безпеки працівника поліції.

4. Законодавче закріплення обставин, що виключають злочинність діяння співробітника поліції: необхідна оборона; крайня необхідність; фізичний або психічний примус; обґрунтований ризик тощо [5].

У числі соціальних гарантій законодавець закріпив:

1. Грошове утримання (оплата праці) – як основний засіб матеріального забезпечення і стимулювання виконання співробітником службових обов'язків. Оплата праці працівників поліції не може бути нижче мінімальної заробітної праці та становить сукупність факторів, які впливають на її кінцевий результат. До таких факторів відносяться: 1) посадовий оклад; 2) оклад за спеціальним званням; 3) щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер); 4) премії; 5) одноразові додаткові види грошового забезпечення [6].

2. Допомога і інші грошові виплати в зв'язку з проходженням служби і звільненням зі служби: виплати на відрядження; матеріальна допомога; оплата, в установленому порядку, вартості проїзду залізничним, повітряним, водним та автомобільним (за винятком таксі) транспортом до місця лікування або медичного огляду і назад.

3. Заходи соціальної підтримки для членів сім'ї співробітника, загиблого (померлого) внаслідок каліцтва чи іншого ушкодження здоров'я, отриманих у зв'язку з виконанням службових обов'язків, або внаслідок захворювання, отриманого в період проходження служби в органах Національної поліції України.

4. Медичне забезпечення та санаторно-курортне лікування.

5. Страхові гарантії співробітнику і виплати з метою відшкодування шкоди, заподіяної в зв'язку з виконанням службових обов'язків.

6. До числа соціальних гарантій слід віднести і особливості пенсійного забезпечення співробітників Національної поліції України і членів їх сімей.

Таким чином, законодавчо закріплені гарантії правового і соціального захисту співробітників Національної поліції України спрямовані на компенсацію наявних негативних факторів службової діяльності, підвищення престижу служби в органах Національної поліції України. В цілому соціальне забезпечення працівників органів Національної поліції, передбачене законодавством є прогресивним та доволі вдалим, однак окремі положення потребують перегляду та доопрацювання, зокрема в частині розширення змісту соціальних гарантій: забезпечення доступності поліпшення житлових умов, належного медичного та реабілітаційного, соціального і пенсійного обслуговування для даної категорії працівників; ретельне вивчення співробітниками Національної поліції нормативної бази, що регулює їх соціальне обслуговування, проведення ознайомчих бесід і правових консультацій з співробітниками про їхні права на соціальне обслуговування, закріплення можливості працівниками органів Національної поліції на власний розсуд обирати вид компенсації за виконання службових обов'язків у вихідні, святкові та неробочі дні. Необхідно відзначити, що тільки повний комплекс застосовуваних заходів допоможе сформувати гідну ефективну систему соціального обслуговування співробітників поліції і забезпечити підвищення престижу служби в органах Національної поліції України.

Література:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (з наступними змінами)
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. Офіційний вісник України. 2015. № 63. Ст. 2075.
3. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 29. Ст. 399..

4. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877: ред. від 27.04.2021.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон УРСР від 07.12.1984 № 8073-X : ред. від 27.04.2021.
6. Кодекс законів про працю України. Відомості Верховної Ради УРСР. 1971, додаток до № 50, ст. 375

*Гвоздик Сергій Павлович
студент, Івано-Франківський
національний медичний університет*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПАЦІЄНТА НА ТАЄМНИЦЮ НАДАННЯ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Кількість осіб, що мають психічні захворювання як у світі так і в нашій країні невпинно зростає. Соціальна невлаштованість та негативне суспільне сприйняття психічно хворих створюють серйозні перешкоди у повсякденному житті цих людей. Внаслідок цього вони, їх родичі рідко звертаються до медичних закладів охорони психічного здоров'я для отримання своєчасного лікування. Вказані особи потребують не лише своєчасної медичної допомоги а й належного правового захисту їх прав, законних інтересів, честі та гідності.

Практичною проблемою адміністративно-правового регулювання забезпечення прав пацієнтів психіатричних закладів є й те, що право на таємницю надання психіатричної допомоги пацієнтам психіатричного закладу порушується в процесі забезпечення та реалізації такої допомоги. Так, розголошення інформації про психічний розлад для окремих осіб, як то роботодавець чи державні органи, інший з подружжя обґрунтовується потребою в з'ясуванні можливості виконувати посадові обов'язки, володіти спеціальним правом. Разом з тим, сучасна ситуація із стигматизацією осіб з психічними розладами та навіть близьких їм осіб та власне ускладненням перебування в суспільних відносинах й отримання послуг вказує на потребу створення спеціального механізму забезпечення таємниці інформації щодо психічних розладів в особи, що не становлять

загрозу для суспільства, як то депресія. Слід наголосити, що страх розголошення та булінгу оточенням не дозволяє особам звертатися по психіатричну допомогу на ранніх етапах хвороби, що, надалі призводить до загострення та більш негативних наслідків.

На сьогодні, інформація про медичний діагноз відноситься до лікарської таємниці, однак дієвість адміністративно-правових гарантій такої таємниці є досить спірною. Досліджуючи дану проблему Ю. А. Козаченко зауважує, що «існують часті випадки ігнорування лікарської таємниці в медичній практиці, тобто її декларативний характер. На це впливає факт повідомлення лікарської інформації великому колу осіб, а процес ідентифікації передбачає, як ідентифікацію пацієнта, так й його особисті дані (ПІБ, стать, номер телефону) та занесення їх до електронної бази» [1. С 125-128]. Тобто, інформація про лікування, наявність психічного розладу стає відомою іншим суб'єктам права навіть не внаслідок прямого умислу на розкриття лікарської таємниці, а внаслідок виконання ними своїх посадових обов'язків. Відповідно, проблемним аспектом є недостатньо впорядкований процес забезпечення лікарської таємниці, відсутність дотримання заборони на її поширення під час надання медичних послуг.

Найперше, це стосується засвідчення тимчасової непрацездатності, що регулюється Постановою КМУ «Деякі питання організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього», відповідно до ч. 5 ст. 13 якої «запис про тимчасову непрацездатність містить інформацію про заклад охорони здоров'я, тобто (найменування суб'єкта господарювання, адресу проведення медичної експертизи, електронну адресу та номер телефону» [2. С.274]. Перебування у закладах охорони здоров'я загально медичного спрямування не буде розкривати особливостей щодо виду захворювання. В той же час, найменування психіатричних закладів чи закладів надання соціальної допомоги чітко відображає вид медичної допомоги, який у них надається. Оскільки доступ до запису про тимчасову непрацездатність є не лише у роботодавця, але й працівників, які забезпечують нарахування заробітної плати, здійснюють облік працівників, то зрозумілим є поширення інформації про наявність психічного розладу, незалежно від його характеру. Зрозумілою є потреба встановлення назви закладу, однак доступ до такої інформації має бути лише у вповноважених осіб органів

державної влади. Інформація ж у самому записі про тимчасову непрацездатність, особливо враховуючи його електронну форму має бути в зашифрованому вигляді. Слід наголосити, що позначення кодом має стосуватися усіх закладів охорони здоров'я, а не лише психіатричних закладів.

Тож, сутністю досліджуваної проблеми адміністративно-правового регулювання забезпечення прав пацієнтів є відсутність взаємозв'язку між заборонаю на розголошення лікарської таємниці та нормами права щодо надання й отримання психіатричної допомоги. Для її вирішення необхідним є доповнення ст. 20 Постанови КМУ «Деякі питання організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього» [2. С.274], що встановлює обмеження до доступу інформації наступним текстом: «інформація, що містить дані реєстраційного номеру облікової картки платника податків, періоду та причин непрацездатності, закладу охорони здоров'я отримується лише особою, якої стосується та її страхувальником, особою, що засвідчує тимчасову непрацездатність та іншими уповноваженими посадовими особами». Доповнення переліку закладом охорони здоров'я обмежує коло осіб, які матимуть фактичний доступ до інформації, а отже й включає їх до переліку осіб, що можуть бути притягнуті до юридичної відповідальності за розголошення таємниці. Таким чином, зменшуватиметься ризик випадкового розголошення інформації, адже доступ до неї матиме виключно роботодавець, а не інші працівники, а передання інформації в електронному вигляді зменшуватиме ймовірність випадкового розголошення.

Література:

1. Козаченко Ю. А. Право пацієнта на лікарську таємницю в Україні: адміністративно-правовий аспект. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, 2018. № 1. С. 125-128.
2. Деякі питання організації ведення Електронного реєстру листків непрацездатності та надання інформації з нього: Постанова Кабміну від 17.04.2019 № 328. Офіційний вісник України. 2019. № 34. С. 274.

*Годован Олександра Володимирівна
здобувачка СО «Бакалавр»
спеціальності 081 «Право»,
юридичного факультету Донецького
національного університету імені
Василя Стуса*

*Науковий керівник: Липницька
Євгенія Олександрівна, в.о.
завідуючого кафедрою господарського
та адміністративного права,
Донецький національний
університет імені Василя Стуса*

ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ

Щорічно економіка потребує зростання в видобутку мінеральної сировини, внаслідок чого збільшуються площі порушених земель, які несприятливо впливають на територію, забруднюють природне середовище, тобто атмосферне повітря, води, ґрунтово-рослинний покрив продуктами вивітрювання глибинних порід. При цьому виникає необхідність відновлення порушених земель через землекористування.

Правове регулювання відносин у сфері охорони, в тому числі й рекультивації земель, порушених при землекористуванні, здійснюється нормами природоохоронного, земельного законодавства і законодавства про надра, які мають суттєві протиріччя в частині порядку проектування і проведення відновлення земель, що ускладнює практику правозастосування.

Незважаючи на те, що останнім часом в Україні прийнята ціла низка законодавчих актів щодо регулювання земельних відносин, правове регулювання відносин у сфері забезпечення охорони земель іноді відстає від потреб суспільства і в деякій мірі залишається суперечливим.

Більшість науковців вважають, що система норм по зазначеному питанню не є цілісною і збалансованою. Разом з цим, законодавство про відновлення земель, в більшості випадків, обмежується тим, що лише декларує в загальній формі необхідність дотримання тих або інших правил в області використання земель при розробці корисних копалин.

Серед вчених, які досліджували питання правової охорони земель, варто зазначити таких як: Р.О. Шамордін, Т.В. Лісова, П.Ф. Кулинич, В.В. Носік, В.І. Семчик, Н.І. Титова, М.В. Шульга та інші. Проте ще залишається ціла низка проблем, пов'язаних із особливостями правового регулювання та цілісного законодавчого закріплення охорони та відновлення земель в Україні, що потребують дослідження та удосконалення.

Метою дослідження є виявлення проблем правового регулювання рекультивації земель та надання пропозицій щодо удосконалення законодавства в цій сфері.

Необхідно відмітити, що правову основу рекультивації земель складають норми, що наведені в Земельному кодексі України [1], Законі України «Про охорону земель» [2], «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [3], «Про землеустрій» [4] та інші. Проте, аналізуючи вказану законодавчу базу можна зробити висновок, що у чинному земельному законодавстві немає спеціального законодавчого чи іншого нормативного правового акта, у якому комплексно були б врегульовані земельно-рекультиваційні правовідносини, що істотно знижує ефективність правового забезпечення рекультивації земель в Україні.

На сьогоднішній день, законодавство, що покликане регулювати відносини з рекультивації порушених земель, не відповідає потребам їх швидкого відновлення. Це виражається в тому, що норми, які регулюють відносини рекультивації, не передбачають реальних і досить конкретних правових наслідків у випадках, коли суб'єкти права землекористування допускають нераціональне використання наданих земель. В результаті, подальша рекультивація порушених земель стає неможливою.

Наприклад, чинне законодавство вимагає від відповідних підприємств, які здійснюють певні види робіт, пов'язані з порушенням ґрунтового покриву, після їх завершення здійснювати рекультивацію (ст. 166 Земельного кодексу України, ст. 52 Закону України «Про охорону

земель»). Проте є досить поширеними випадки ігнорування зазначених приписів відповідними геологорозвідувальними, гірничодобувними підприємствами, в тому числі й органами місцевого самоврядування.

До прикладу, під час спільної наради керівників правоохоронних та інших державних органів народний депутат України від «Слуги Народу» Андрій Боблях вирішив підняти тему, присвячену проблемі Макухівського сміттєзвалища. Він вказав, що «профільні програми міста та області не передбачають комплексного вирішення проблеми звалища в с. Макухівка», оскільки стан єдиного у місті сміттєзвалища детально не аналізується, існує невідповідність у вирішенні вказаного питання органами місцевого самоврядування, так як розроблення проєкту на рекультивацію Макухівського сміттєзвалища заплановано на 2024 рік, а згідно з обласною програмою, рекультивація сміттєзвалища повинна відбутися вже у 2021 році, що ігнорується відповідними органами [5].

Крім цього, нагальною проблемою є належне законодавче забезпечення рекультивації земель, яке перш за все потребує розроблення і створення багаторівневої системи стандартизації та нормування у сфері землеустрою і сталого землекористування, охорони та рекультивації земель, яка мала б свою ієрархічну структуру та підпорядкованість у системі органів державної влади. У зв'язку з цим, вбачається за доцільне розробити та прийняти на законодавчому рівні загальнодержавні нормативи та стандарти з питань рекультивації земель, які мають бути адаптовані до вимог та норм законодавства і права ЄС [6, с. 13].

До прикладу, у ст. 49 Земельного кодексу України передбачено, що при розміщенні, проектуванні, будівництві та введенні в дію нових і реконструйованих об'єктів, застосуванні нових технічних засобів і технологій, які справляють негативний вплив на екологічний стан... повинні передбачатися і ефективні заходи по рекультивації порушених і забруднених земель [1]. Наявність в законі тільки загальних норм, які встановлюють відповідальність підприємств за недотримання вимог законодавства з використання земельних ділянок, не вирішує проблеми правового регулювання відносин по рекультивації земель.

Таким чином, правове регулювання не в повній мірі дозволяє ефективно реалізовувати існуючі норми рекультивації. Через такі проблеми можуть виникнути занедбані порушені землі, що погіршують

екологічну ситуацію, і тягнуть економічних збитків жителям районів розташування таких земель.

Отже, доцільним було б прийняття Закону України «Про рекультивацію земель», де комплексно були б врегульовані земельно-рекультиваційні правовідносини, а саме, передбачено права та обов'язки суб'єктів щодо рекультивації земель, відповідальність за невиконання обов'язків, нормативи рекультивації, порядок проведення рекультивації, фінансування цих заходів та інші питання. Закон, який зміг би комплексно вирішувати проблеми ресурсозбереження й еколого-економічної ефективності в гірничодобувному виробництві та вписувався б в реалії сучасного природоохоронного, природно-ресурсного законодавства.

Література:

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року. № 2768-III. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
2. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року. № 962-IV. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
3. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року. № 963-IV. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
4. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року. № 858-IV . Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>
5. Боблях А. Бездіяльність в питанні Макухівського сміттєзвалища може стати причиною великої екологічної катастрофи. Інтернет-видання «Полтавщина». 12.04.2021. URL: <https://poltava.to/news/60378/> .
6. Місінкевич А.Л. Правове забезпечення рекультивації земель в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 25.02.2014.; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2014. –21 с.

**Господарське право. Господарське процесуальне право.
Фінансове право. Банківське право**

*Ярош Ярослав Сергійович
аспірант кафедри господарського
права та господарського процесу,
Інституту права Київського
національного університету ім.
Т.Г. Шевченка*

*Науковий керівник: Рєзнікова
Вікторія Вікторівна, доктор
юридичних наук, професор,
Інституту права Київського
національного університету ім.
Т.Г. Шевченка*

**ІНСТИТУТ ПРИМИРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕДУР ЯК СПОСІБ
ВИРІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ**

На тлі сучасних державо- та правотворчих процесів, які відбуваються в Україні, науковим співтовариством і практиками здійснюється пошук якісно нових універсальних державно-правових підходів до управління соціальними процесами. Одним із таких підходів є механізм примирювальних процедур.

На сьогоднішній день застосування примирювальних процедур в Україні, зокрема, у господарському судочинстві, й у світовій практиці, суттєво відрізняється, оскільки в нашій державі найбільш поширеною формою захисту порушених, оспорюваних прав, свобод і законних інтересів є звернення до суду, і лише незначна кількість справ врегульовується шляхом застосування примирювальних процедур. Як засвідчує судова практика, розгляди справ у судах затягуються на кілька років. Все це призводить до перенавантаження судів усіх рівнів. Проте, зауважимо, що правосуддя має бути у першу чергу доступним, якісним і забезпечувати гарантії прав фізичних та юридичних осіб на судовий

захист. Однак у зв'язку з великою завантаженістю судів питання доступу до правосуддя дедалі стають все більш актуальними. На відміну від України, у деяких зарубіжних країнах захист порушених прав і свобод відбувається інакше, зокрема, із широким застосуванням примирювальних процедур.

Зауважимо, що загальне поняття примирювальних процедур охоплює не тільки способи примирення учасників підприємницької діяльності, що існують поза судочинством, а й ті, що можуть бути застосовані безпосередньо під час судового розгляду справи, тобто йдеться про досудову і судову діяльність по врегулюванню спору між сторонами.

На прикладі деяких зарубіжних країн проведемо аналіз застосування примирювальних процедур сторонами як способу вирішення економічних спорів.

Так, наприклад, в Японії примирювальні процедури регулюються спеціальним законодавством (зокрема, Законом про примирення у цивільних справах). Звернення до суду за традицією цієї країни розглядається як поведінка, гідна осуду, тому найбільш поширеними є примирювальні процедури. Навіть арбітраж з цієї причини не настільки популярний: вважається «непристойним передбачити заздалегідь, що договір може породити спір і що у разі його виникнення він не може бути вирішений шляхом прямих, заснованих на добрій волі контактів зацікавлених сторін» [1].

У державних судах Японії при застосуванні примирювальних процедур дозволено вирішувати 33% цивільних справ за допомогою укладення мирової угоди. Процедура примирення здійснюється спеціальним органом – Комітетом з цивільного примирення, який заслуховує заяви обох сторін, рекомендує піти на взаємні поступки, або переконує прийняти умови компромісної угоди, проект якої готує сам Комітет, що має для сторін визначальне значення. У разі успішного завершення примирювальних процедур, виконання умов мирової угоди є обов'язковим для зацікавлених осіб. Виконання судових актів входить до системи судочинства у цивільних справах і є остаточною стадією процесу. Роль судді не закінчується ухваленням рішення. Суддя бере активну участь у виконанні судового акту: призначає торги, розподіляє між кредиторами виручені грошові кошти і таке інше. Виконавчі колегії у

цивільних справах входять до складу судів. Крім судових приставів-виконавців, у колегіях працюють і судді. Вони розглядають безспірні справи, такі як реалізація заставного майна, на яке у заставодержателя є всі юридично правильно оформлені документи, звільнення приміщення з чужого володіння у разі, якщо законний власник надасть усі необхідні правовстановлюючі документи на це приміщення. Така побудова судового процесу, на думку японців, є найбільш ефективною, оскільки призводить до реального виконання понад 60% судових актів (у Токійському окружному суді виконання судових актів, пов'язаних з реалізацією об'єктів нерухомості, становить 83%, в Осаці – 79%) [2].

Іншою примирювальною процедурою, достатньо поширеною у зарубіжних країнах, є процедура медіації. Слід зазначити, що медіація – це одне з найновіших і цікавих напрямів у сфері юриспруденції, якій притаманна така якість, як безпека.

Термін «медіація», або «посередництво», в світовій практиці застосовується для самостійного врегулювання учасниками спору (конфлікту). Сутність цієї процедури полягає у проведенні переговорів за участі третьої сторони – медіатора. Необхідність звернення до медіаторів у низці зарубіжних країн (Англія, Уельс, Австрія, Німеччина) пов'язана із високою ціною та складністю судових процедур. Процесуальне законодавство Польщі також передбачає можливість проведення під час судового розгляду справи процедури врегулювання спору в порядку посередництва (медіації) [3].

Так, приміром, якщо ціна позову становить 10000 євро, судове мито (у суді першої інстанції) становитиме в Австрії 673 євро, в Німеччині – 588 євро. У разі оскарження прийнятого судового акту судове мито в Австрії становитиме 1036 євро, а в Німеччині – 784 євро [4].

Перевага даної процедури – забезпечення ефективного і швидкого позасудового вирішення спорів і, найголовніше, менш витратного, порівняно із судовим процесом. Процедура медіації та вся її сутність полягає у тому, що сторони самостійно розробляють найбільш прийнятну для них угоду. Медіація вчить суспільство поважати і враховувати інтереси один одного. Це добровільне волевиявлення сторін, і тому досягнуті угоди також повинні виконуватися добровільно, а не з примусу суду. Це універсальний механізм, що дозволяє партнерам зберегти дружні і стійкі відносини.

У США поширення набула так звана процедура судових конференцій з врегулювання спору, що представляють собою переговори адвокатів сторін під головуванням судді, який не має права головувати при подальшому розгляді справи.

У деяких країнах конкуренція на ринку юридичних послуг настільки велика, що юридичні компанії та адвокати намагаються використовувати всі можливі засоби у боротьбі за довгострокове співробітництво з клієнтами і тому все частіше пропонують їм звертатися до медіатора або використовувати інші примирювальні процедури. Іноді примирення сторін не приносить представнику грошей більше, ніж участь у складному і довгостроковому судовому процесі, проте дана процедура є більш вигідною для клієнта у підсумковому результаті, зміцнює його відносини з представником, який знайшов належний спосіб ефективного врегулювання спору [5, с. 228].

Ще одним видом примирювальної процедури, які застосовуються у зарубіжних країнах, є переговорах.

У юридичній літературі зустрічаються думки про те, що судовий процес є особливою формою ведення переговорів [6]. «Коли суддя обговорює зі сторонами можливість укладення мирової угоди, неминуче він вказує сторонам на слабкі сторони їх правових позицій, тим самим даючи оцінку окремим обставинам справи. Якщо в ході таких переговорів сторони не дійдуть згоди про мирне врегулювання спору, цей же суддя повинен розглянути справу і винести рішення» [7].

У світовій практиці питання участі судді в переговорах між сторонами вирішується по-різному. У США подібна процедура називається досудовою нарадою щодо врегулювання спору. Сторони можуть звернутися до судді або незалежної особи. Якщо вони уклали мирову угоду, суд затверджує її. У разі якщо сторони відмовилися від примирення, то справа переходить у стадію судового розгляду [7].

На відміну від США, у Нідерландах суддя, який проводив переговори, не може розглядати справу по суті, якщо сторонами не досягнуто мирової угоди.

Таким чином, не всі зарубіжні країни мають чітке закріплення у законодавстві відповідних положень щодо регулювання та застосування примирювальних процедур, здебільшого, лише частково охоплюються

тільки окремі їх елементи: розмір винагороди, терміни проведення примирювальних процедур, порядок обрання примирителя і т. ін.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що, незважаючи на всі позитивні аспекти застосування примирювальних процедур у вирішенні економічних спорів, в нашій країні інститут примирювальних процедур поки що не знайшов такого широкомасштабного застосування, як у зарубіжних країнах. Однак, на нашу думку, запровадження примирювальних процедур у господарське судочинство України безперечно, стане великим кроком уперед, оскільки надасть сторонам більш широку варіативність у підходах до вирішення спору, дозволить зберегти договірні відносини між ними, зекономити час, кошти на сплату судового збору і у цілому зменшити кількість конфліктів та протиріч, яких і так нині забагато у нашому суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности / пер. с фр. В. А. Туманова. М., 1999. С. 37.
2. Колтунова Н.В. Краткая характеристика правовой системы Японии // URL: http://law.vl.ru/analit/show_atr.php?id=797&pub
3. Штейнер А.И. Посредничество хозяйственного суда как перспективный способ разрешения экономических споров // Вестник Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь. 2008. № 2. С. 95.
4. Колер Кристиан. Цели гражданского процесса. Австрийский национальный доклад // Гражданский процесс в межкультурном диалоге: евразийский контекст: Всемирная конференция Международной ассоциации процессуального права (18-21 сентября 2012 г.): сборник докладов / под ред. Д.Я. Малешина. М., 2012. С. 189.
5. Кисельова Т. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах / Т. Кисельова // Право України. 2011. № 11-12. С. 225-236.
6. Носырева Е.И. Альтернативное разрешение споров в США. М., 2005. С. 71.
7. Faulkner R., Haselgrove-Spurin C., Thomas G. R. Mediation Methods for Mediators and Client Representatives (5th Edition). – Dallas: Nationwide Mediation Academy, 2006. URL: <http://www.nadr.co.uk/articles/published/mediation/001%20Chapter%20one%20%20%20%20Introduction%20to%20mediation.pdf>.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

**Економіка, організація і управління підприємствами, галузями,
комплексами**

Kravchuk Roman Sergeevich PROPERTY RELATIONS AND ITS
CHARACTERISTICS.....3

Яцищук Артем Павлович ВИКОРИСТАННЯ БЛАГОДІЙНОСТІ В
БІЗНЕСІ.....4

Менеджмент

Kravchuk Roman Sergeevich BASIC MODELS OF HOSPITALITY.....7

Kravchuk Roman Serhiyovych CLASSIFICATION OF ADDITIONAL
SERVICES IN INSTITUTIONS RESTAURANT.....8

Кононова Ірина Володимирівна УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ.....10

Котерлин Роксолана Іванівна РОЛЬ МОТИВАЦІЇ І КОНТРОЛЮ В
УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ.....15

Маркетинг

Коповська Аліна Віталіївна ІНСТРУМЕНТИ DIGITAL-
КОМУНІКАЦІЙ.....19

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

<i>Соболев Володимир Михайлович, Соболева Марія Володимирівна</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	22
--	----

<i>Тополєнко Надія Михайлівна, Пермінова Дарія Дмитрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ.....	24
--	----

Банківська справа. Гроші, фінанси і кредит

<i>Kravchuk Roman Serhiyovych</i> METHODS OF CURRENCY REGULATION AND ITS CHARACTERISTICS.....	30
--	----

<i>Kravchuk Roman Serhiyovych</i> FOREIGN EXCHANGE TRANSACTIONS AND ITS TYPES.....	31
---	----

<i>Батієвська Ольга Володимирівна</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВИТКУ..	33
---	----

<i>Машилій Галина Богданівна, Галюк Марія Миколаївна</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	36
---	----

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Теорія та історія держави і права. Філософія права. Історія політичних і правових вчень

<i>Соколовська Галина Миколаївна</i> ПОГЛЯДИ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКО НА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	38
---	----

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Міжнародне право**

Maksurov Alexey Anatolevich COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF THE AUTHORITIES IN THE FIELD OF EDUCATION IN THE REPUBLIC OF ESTONIA.....42

Літошко Яна Сергіївна ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ США.....43

Столлар Вадим Михайлович ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....47

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

Конець Іван Олександрович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....49

Погорецький Юрій Віталійович МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД.....53

Семенцова Анастасія Янівна ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ДИСТАНЦІЙНИХ УМОВАХ.....57

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура**

Комар М.Ю. СТРОКИ ЗБЕРІГАННЯ ОРС «РОЗШУК».....61

Манько Ярослава Олександрівна ПОНЯТТЯ І СТРУКТУРА КРИМІНАЛЬНО - ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	65
---	----

**Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Муніципальне право**

Біла-Тюріна Юлія Зиновіївна, Філяк Ангеліна Петрівна СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	68
--	----

Гвоздик Сергій Павлович АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПАЦІЄНТА НА ТАЄМНИЦЮ НАДАННЯ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ.....	72
---	----

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Годован Олександра Володимирівна ЩОДО ОКРЕМИХ ПРОБЛЕМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ.....	75
---	----

**Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове
право. Банківське право**

Ярош Ярослав Сергійович ІНСТИТУТ ПРИМИРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕДУР ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	79
--	----

Підписано до друку 02.06.2021р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net